

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΣΥΡΙΑΝΩΝ

από το 1900

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ύλη από την Ηλεκτρονική Έκδοση

01/01/21—31/03/21

Έτος 26ο Τεύχος 100

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Άνοιξη..

Το 2021 είναι μια χρονιά πολλαπλών προκλήσεων σε όλα τα επίπεδα, για το νησί μας, τη χώρα μας και για όλο τον κόσμο.

Ιδιαίτέρως για την Ελλάδα, σηματοδοτεί την Διακοσμοστική Επέτειο από την έκρηξη της Επανάστασης του 1821, τότε που μια χούφτα Έλληνες ξεσηκώθηκαν «για του Χριστού την Πίστη την Αγία και της Πατρίδος την Ελευθερία». Δεν ξεχνάμε τους ήρωες μας, επώνυμους και ανώνυμους. Τίποτα δεν μας χαρίστηκε. Η Ελλάδα αναγεννήθηκε εκ της τέφρας, όπως οραματιζόταν ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο Ρήγας Φεραίος και τόσοι άλλοι, αφού πρώτα έγιναν σκληροί αγώνες και χύθηκαν ποταμοί αίματος, τόσο στον 19^ο όσο και στον 20^ο αιώνα.

Ευχαριστούμε από καρδιάς όλα τα μέλη μας που έσπευσαν να στηρίξουν τον Σύνδεσμο Συριανών, σε αυτή την πρωτοφανή συγκυρία.

Ελπίζουμε το 2021 να είναι έτος λύτρωσης από την πανδημία και τα δεινά που την συνοδεύουν. Οι καιροί είναι δύσκολοι και απαιτείται ενότητα, επαγρύπνηση, μαχητικότητα και προσευχή!

Καλή ευλογημένη χρονιά και καλή αντάμωση!

=====

Ακόμα το έλατο της λεβεντιάς φουντώνει,
κι απ' των αιώνων τους καημούς
κι από τα πάθη του Διγενή
η πνοή παντού χυμένη πλάθει,
Κανάρη, Καραϊσκάκη και Κολοκοτρώνη
Κωστής Παλαμάς

Προτομές των Ηρώων στο πεδίο του Άρεως

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Έτος Ιδρύσεως 1900

Πατριωτικό - Πολιτιστικό - Φιλανθρωπικό Σωματείο
3ης Σεπτεμβρίου 56 - 5ος Όροφος
10433 Αθήνα

Τηλ & Φαξ : 210 8226785

E-Mail : syn.syrianon@gmail.com

: synsyrianon@synd.gr

Ιστοχώρος : www.synd.gr

Ηλεκτρονική Διαδικτυακή Έκδοση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ενημερωτικό Περιοδικό

Έτος 26ο - Τεύχος 100

ΙΑΝ – ΦΕΒ - ΜΑΡ 2021

ISSN 2241 - 9497

Υπεύθυνος Έκδοσης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΑΦΙΑΣ

Πρόεδρος Συνδέσμου

Δημιουργία - Ενημέρωση

Κωνσταντίνος Ν. Παπαπολίζος

Διόρθωση κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

Συνεργάτες παρόντος τεύχους αλφαβητικά

Δημήτρης Βόϊκος

Χρήστος Θανόπουλος

Τάκης Κυριτσόπουλος

Μαρία Ρώτα

Νίκος Σαλίβερος

Δακτυλογράφηση Κειμένων

Ασπασία Τριανταφυλλίδου

Χρήστος Θανόπουλος

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τα ενυπόγραφα [κείμενα](#) εκφράζουν τις προσωπικές και μόνο θέσεις των [συνεργατών](#) συγγραφέων τους και συνεπώς δεν απηχούν τις θέσεις του εντύπου μας, το οποίο όμως διατηρεί το δικαίωμα να τα τροποποιεί όταν αυτό κριθεί αναγκαίο.

Ψηφιακή Εκτύπωση Περιοδικού από την «Γράμμα Εικόνα» του Νίκου Χατζίρη
Ζακύνθου 16 – 11361 Αθήνα Τηλ 2108841197

Βράβευση του Συνδέσμου Συριανών από την Ακαδημία Αθηνών

Κείμενο Χρήστος Θανόπουλος

Την Τρίτη 23 Μαρτίου 2021 με ανάμεικτα συναισθήματα χαράς, συγκίνησης και υπερηφάνειας βιώσαμε τη βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών του Συνδέσμου Συριανών, για την ιστορική του πορεία, το πολιτιστικό, φιλανθρωπικό και πατριωτικό έργο 120 ετών. Η βράβευση έλαβε χώρα στην Διαδικτυακή Πανηγυρική Συνεδρία της Ακαδημίας Αθηνών επί τη επετείο της Εθνικής Παλιγγενεσίας του 1821.

Προηγήθηκε ο πανηγυρικός της ημέρας, μια εκπληκτική και πολύ εμπειριστατωμένη ομιλία του Ακαδημαϊκού και Ομότιμου Καθηγητή του ΕΚΠΑ κ. Εμμανουήλ Ρούκουνα με θέμα: «Η Διπλωματία στην Υπηρεσία της Πατρίδος». Παρουσιάστηκε η διπλωματική δραστηριότητα τριών μεγάλων προσωπικοτήτων: Ιωάννη Καποδίστρια, Χαρίλαου Τρικούπη και Ελευθερίου Βενιζέλου. Σκιαγραφήθηκε το ιστορικό πλαίσιο της εποχής τους και τονίστηκαν πτυχές της νεότερης ελληνικής και παγκόσμιας ιστορίας, σε σχέση με τα είδη και τους τρόπους δράσης της διπλωματίας. Κατόπιν ο Γενικός Γραμματέας της Ακαδημίας Αθηνών, Ακαδημαϊκός κ. Χρήστος Ζερεφός προχώρησε στην ανάγνωση των βραβείων (τιμητικών διακρίσεων) και προκήρυξη του αριστείου Ιστορικών και Κοινωνικών Επιστημών για το έτος 2021. «Βραβείο στον Σύνδεσμο Συριανών για την αξιοσημείωτη κοινωνική, πολιτιστική και φιλανθρωπική του δράση».

Τον Σύνδεσμο Συριανών πρότεινε για βράβευση ο σπουδαίος Συριανός κ. Παναγιώτης Βοκοτόπουλος, καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας του Ε.Κ.Π.Α. του Α.Π.Θ. και του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, μέλος πολλών επιστημονικών εταιρειών-ιδρυμάτων, με πολλές διακρίσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, με αξιόλογο συγγραφικό και ανασκαφικό έργο, ακαδημαϊκός, Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών (2007), μέλος και ανέκαθεν ένθερμος υποστηρικτής του Συνδέσμου. Τον φάκελο της πρότασης ετοίμασε και παρέδωσε στον κ. Βοκοτόπουλο η αεικίνητη έφορος του Συνδέσμου Συριανών κ. Ντίνα Συκουτρή-Αντρειωμένου. Τους ευχαριστούμε θερμά από τα βάθη της καρδιάς μας. Τα λόγια είναι φτωχά για να περιγράψουν τα συναισθήματα που μας πλημμυρίζουν.

Συγχαρητήρια σε όλους. Και εις ανώτερα! Ευχόμαστε ο Σύνδεσμος Συριανών και η Σύρα μας να ανεβαίνουν όλο και ψηλότερα. Πάντα επιτυχίες και χαρές!

Μπορείτε να μπείτε στον ακόλουθο σύνδεσμο για να παρακολουθήσετε όλη τη Διαδικτυακή Συνεδρία της Ακαδημίας Αθηνών:
<http://www.academyofathens.gr/el/lectures/20210323>

Αφιέρωμα στην Επανάσταση του 1821

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ «ΑΓΙΟΝΟΡΙ»

Η καταστροφή του Δράμαλη

Κείμενα – φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Το πενταγωνικό και άριστα διατηρημένο φράγκικο κάστρο στο Αγιονόρι της νότιας Κορινθίας, είναι η ακρόπολη που στεφανώνει την κορυφή του λόφου όπου βρίσκεται το ομώνυμο χωριό και είναι πραγματικά ένα πολύ όμορφο κτίσμα. Το κάστρο ελέγχει το πέρασμα του Αγιονορίου, τη λεγόμενη «Κοντοπορεία», την πιο σύντομη, πιο ευρεία αλλά δυσπρόσιτη ορεινή οδό, που περνά ανάμεσα από τα όρη Τρητός και Αραχναίο και οδηγεί από την Αργολική πεδιάδα στην Κόρινθο. Την οδό αυτή είχαν χρησιμοποιήσει τα σπαρτιατικά στρατεύματα του ιστορικού Ξενοφώντα και του βασιλιά Αγησίλαου. Ερχόμενοι από Κόρινθο, εντυπωσιάζει η διέλευση, ανάμεσα από τους περήφανους ορεινούς όγκους Τρητού και Αραχναίου, πριν την είσοδο στο όμορφο χωριό του Αγιονορίου.

Το σημερινό Αγιονόρι είναι ένας γεωργοκτηνοτροφικός οικισμός 300 κατοίκων, σε υψόμετρο 680 μ. Ανήκει στον Δήμο Κορινθίων μαζί με τα γειτονικά χωριά Αγ. Βασίλειο, Χιλιομόδι, Κλένια, Στεφάνι. Στον Τρητό υπήρχε σπηλιά με δύο εισόδους, όπου ζούσε το λιοντάρι της Νεμέας. Ο Ηρακλής έκλεισε την μία είσοδο και μπήκε μέσα στο σπήλαιο, όπου έπνιξε το λιοντάρι. Το σπήλαιο δεν βρέθηκε ποτέ. Η περιοχή ανήκε στην επικράτεια της αρχαίας πόλεως των Κλεωνών, η οποία βρισκόταν στον κάμπο του Αγ. Βασιλείου (πεδιάδα Κουρτέσας), θέση που σήμερα ανήκει στο χωριό Κοντόσταυλος. Η αρχαία Τενέα εκτεινόταν στην περιοχή μεταξύ Χιλιομοδίου και Κλένιας. Περίφημοι είναι οι δίδυμοι κούροι που βρέθηκαν στον Ξερόκαμπο Κλένιας και θαυμάζουμε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κορίνθου. Στο Αγιονόρι βρήκαν

καταφύγιο οι κάτοικοι της Τενέας μετά τις σλαβικές επιδρομές του 6^{ου} αιώνα. Ο οικισμός του Αγιονορίου αναφέρεται στο «Χρονικόν του Μορέως». Είχε αναπτυχθεί ήδη από το Β' μισό του 10ου αιώνα, με το όνομα Ενόριον, όπως συμπεραίνουμε από την επίσκεψη σε αυτόν (970) του Οσίου Νίκωνα του Μετανοείτε (+997/8). Σε επιστολή του πάπα Ιννοκέντιου Δ' (1212) αναφέρεται ως Enozia-Ενόριον, σε ανδηγαβικό έγγραφο (1292) Aynori-Αινόρι, ενώ σε έγγραφο εσόδων της Καστελλανίας Κορίνθου της φλωρεντινής οικογενείας των Acciaiuoli (ηγεμόνων του Δουκάτου των Αθηνών) κατονομάζεται επίσης ως Αινόρι. Στους τελευταίους υπάγεται και το κάστρο του Αγ. Βασιλείου. Ίσως το Edrisi στο δρόμο από Ισθμό προς Ναύπλιο, που αναφέρει ο Άραβας γεωγράφος Hadrisi στα μέσα του 12ου αιώνα, ταυτίζεται με το Αγιονόρι. Στα τουρκικά κατάστιχο (1461) καλείται Αγιονόρι, που θυμίζει Άγιον Όρος. Τεκμήρια του μεσαιωνικού οικισμού αποτελούν και οι χωροθετημένοι γύρω από το κάστρο 14 υστεροβυζαντινοί ναοί, (οι περισσότεροι μονόχωροι, σε ερειπιώδη κατάσταση) και ερείπια μονής. Πηγή αναφέρει την εγκατάσταση μοναχών από το Άγιον Όρος τον 11ο αιώνα, γεγονός που εξηγεί την ύπαρξη τόσων ναών και τη δημιουργία αξιόλογου βυζαντινού οικισμού. Επίσης έχουν εντοπιστεί δυτικά ελληνιστικός πύργος και αγγεία 3ου αιώνα π. Χ. και βόρεια ερείπια οικιών. Κάποια κτίσματα είναι μεγαλιθικά (κτισμένα από τεράστιες πέτρες). Η διαδρομή μέσω Αγιονορίου δεν χρησιμοποιούταν συχνά μετά το 1204, γεγονός που οδήγησε στην παρακμή του Αγιονορίου. Ο οικισμός Στεφάνι ιδρύθηκε επί Τουρκοκρατίας από κατοίκους του Αγ. Βασιλείου.

Το κάστρο του Αγιονορίου είναι ένα από τα λίγα καθαρά φράγκικα κάστρα. Πιο γνωστό είναι το Χλεμούτσι - Clermont κοντά στην πρωτεύουσα των Φράγκων Ανδραβίδα, εξαγωνικό, με διπλό κέλυφος, θολωτές αίθουσες γύρω από αυλή, χωρίς έκθεση στον ήλιο, (συνδυασμός γαλλικής αρχιτεκτονικής παλατιού – κάστρου και σταυροφορικής αρχιτεκτονικής), άριστα διατηρημένο, μετά και την ολοκληρωτική αποκατάσταση του. Άλλα κάστρα είναι του Κιβερίου (Μύλων Ναυπλίου), της Γλαρέντζας, του Γερακίου, της Άκοβας, της Καρύταινας. Ήταν κυρίως σύμβολα εξουσίας. Στην πραγματικότητα ελάχιστα κάστρα πολιορκήθηκαν. Πρωτόγονα και φτωχικά σε σχέση με αυτά της Δυτικής Ευρώπης, απεικονίζουν την ανασφάλεια που ένιωθαν οι μειονότητες των ξένων επικυρίαρχων ανάμεσα στον ελληνικό πληθυσμό. Άλλωστε υπάρχει σαφής διαχωρισμός. Οι Φράγκοι ζουν στο ξώμπουργκο (κάστρο) και οι ντόπιοι στο χωριό.

Μετά την κατάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (1204) από τους φεουδάρχες Γάλλους, Βέλγους, Ιταλούς και τον Βενετικό στόλο της Δ' Σταυροφορίας δημιουργήθηκαν: α) η Λατινική Αυτοκρατορία της

Κωνσταντινούπολης (Θράκη, ΒΔ Μ. Ασία, Λέσβος, Χίος, Σάμος), με αυτοκράτορα τον Βαλδουίνο της Φλάνδρας, β) το Βασίλειο της Θεσσαλονίκης (Μακεδονία, Θεσσαλία), με βασιλιά τον Ιταλό Βονιφάτιο τον Μομφερατικό, γ) το Πριγκιπάτο της Αχαΐας με 12 βαρωνίες – επισκοπές, με πρωτεύουσα την Ανδραβίδα της Αχαΐας και ηγεμόνες τους Γάλλους Γουλιέλμο Σαμπλίτη (επέστρεψε στη Γαλλία το 1209) και τον Γοδεφρίδο Βιλλεαρδουίνο Α' (1209-1218). δ) Ενετικές κτήσεις έγιναν για μεγάλο διάστημα οι: Κυκλάδες (Δουκάτο του Αιγαίου με επικεφαλής τον Μάρκο Σανούδο και πρωτεύουσα τη Νάξο), Σποράδες, Εύβοια, , Επάνησα, Μεθώνη, Κορώνη, Κρήτη, Δωδεκάνησα, Κύπρος, ε) το Δουκάτο των Αθηνών (Βοιωτία, Αττική). Η Κορινθία – Αργολίδα (Άργος – Ναύπλιο) ενσωματώθηκαν το 1212 στο Δουκάτο των Αθηνών. Η περιοχή διοικείται μέχρι το 1388 διαδοχικά από τους οίκους των De la Roche, De Brienne και D' Enghien).

Το Πριγκιπάτο της Αχαΐας ήταν το σημαντικότερο και μακροβιότερο φράγκικο κράτος (επιβίωσε μέχρι τέλους του 14^{ου} αιώνα). Οι Βιλλεαρδουίνοι μιλούσαν ελληνικά, είχαν καλές σχέσεις με το λαό και τον κλήρο. Το Πριγκιπάτο είχε οικονομική και στρατιωτική άνθηση. Η τάξη των Ελλήνων αρχόντων ενσωματώθηκε στις κατώτερες βαθμίδες της φεουδαρχικής ιεραρχίας. Ο υπόλοιπος πληθυσμός δηλαδή η τάξη των παροίκων ή βιλλάνων, του «λίου λαού», έως τότε εξαρτημένοι από τη γη (βάσει των ρωμαϊκών προτύπων γαιοκτησίας του Βυζαντίου), έγιναν προσωπικά υποτελείς των κυρίων τους. Το μόνο που άλλαξε για τον πολύ κόσμο ήταν η εξουσία, ελπίζοντας να ζήσουν μια πιο υποφερτή ζωή. Συχνές ήταν οι επιγαμίες και τα παιδιά που προκύπταν ονομαζόντουσαν «γασμούλοι». Το «Χρονικό του Μορέως» είναι η έμμετρη ιστορική αφήγηση του 14^{ου} αιώνα που αφορά πάνω από 100 χρόνια φραγκικής κυριαρχίας στην Πελοπόννησο (1210-1346), έργο γασμούλου ή Έλληνα προσήλυτου στο καθολικισμό. Περιγράφονται σε απλή γλώσσα τα κατορθώματα των Φράγκων. Έχει διασωθεί σε τέσσερις παραλλαγές, ελληνική, αραγωνική, ιταλική, γαλλική.

«...όρισεν απάνω στο βουνί και έκτισεν εν κάστρον
και Μυζηθρά τ' ονόμασε, διότι το έκραζον ούτως,
κάστρον λαμπρόν το έποικε και μέγα δυναμάριν.»

Το αξιολογότερο ελληνικό Δεσποτάτο του Μυστρά ξεκίνησε την πορεία του το 1262, όταν ο Φράγκος ηγεμόνας της Αχαΐας Γουλιέλμος Βιλλεαρδουίνος μετά την ήττα του στη μάχη της Πελαγονίας (κοντά στην Καστοριά) το 1259 ,

όπου είχε σπεύσει να βοηθήσει τον πεθερό του δεσπότη της Ηπείρου Μιχαήλ Β΄, συνελήφθη αιχμάλωτος από τους Βυζαντινούς. Αναγκάστηκε να παραχωρήσει στον Βυζαντινό αυτοκράτορα της Νίκαιας Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο ως λύτρα για την απελευθέρωση του ορισμένα εδάφη της Λακωνίας και τα κάστρα της Μονεμβασιάς, της Μάνης, του Μυστρά και του Γερακίου. Η ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης έγινε από τον Μιχαήλ Η΄ το 1261. Στα πρώτα βήματα του το Δεσποτάτο ήταν μια ελληνική σφήνα στη φραγκοκρατούμενη και βενετοκρατούμενη Πελοπόννησο. Τα κάστρα της Καρύταινας και της Άκοβας περιήλθαν στους Βυζαντινούς αργότερα (1318-1320). Το ημιαυτόνομο Δεσποτάτο του Μυστρά ουσιαστικά ιδρύθηκε το 1348, επεκτάθηκε σταδιακά σε ολόκληρη την Πελοπόννησο και επιβίωσε έως το 1460. Δινόταν ως ηγεμονία στους συγγενείς των αυτοκρατόρων. Παρατηρήθηκε άνθηση των τεχνών και των γραμμάτων, στα τελευταία 100 χρόνια πριν την Τουρκοκρατία.

Η ανάβαση στο κάστρο είναι εύκολη, καθώς η κλίση του λόφου είναι χαμηλή και ο αμαξιτός δρόμος περνά ανάμεσα από τις κεραμοσκεπείς οικίες του χωριού και καταλήγει κοντά στην κορυφή. Ο επισκέπτης περνά πρώτα από τον μοναδικό ακέραια σωζόμενο σταυρεπίστεγο ναό των Αγίων Αναργύρων 14^{ου} αιώνα με ζωγραφικό διάκοσμο (1325-6).

Το κάστρο Αγιονόρι (1377-1450) κτίστηκε από τους Φράγκους στα ερείπια παλαιότερου υστεροβυζαντινού φρουρίου, «γουλά» ή κουλά (δηλαδή ακρόπολη κάστρου), που ίσως είχε πολιορκηθεί κατά την διετή φράγκικη κατάκτηση της Πελοποννήσου. Πιθανόν να υπήρχε ευρύτερη ζώνη τείχους που προστάτευε τον οικισμό. Έχει οπτική επαφή με τον Ακροκόρινθο, τη Λάρισα (κάστρο Άργους), το Αρμενόκαστρο Καπαρελίου Αργολίδας. Αποτελεί τυπικό παράδειγμα φεουδαρχικού κάστρου με σύνθετη λειτουργία, διοικητικό κέντρο κατοικία και σύμβολο επίδειξης, για τον έλεγχο του στρατηγικής σημασίας περάσματος ή Κλεισούρας του Αγιονορίου («Κοντοπορείας»), αλλά και της αγροτοκτηνοτροφικής παραγωγής της ευρύτερης περιοχής. Η οικοδόμηση του έγινε μετά την φράγκικη κατάκτηση, σταδιακά και βάσει ενιαίου σχεδιασμού.

Το κάστρο σχηματίζει πεντάγωνο με ορθογώνιους πύργους στις ακμές και μεταπύργια (τείχη ανάμεσα στους πύργους). Αρχικά οικοδομήθηκαν οι δύο ψηλοί (τριώροφοι) ισχυροί πύργοι στην ευπρόσβλητη νότια πλευρά του λόφου, με τη μικρή κλίση και χρησίμευαν ως χώροι διαμονής και αποθήκευσης. Στη συνέχεια ολοκληρώθηκε ο αμυντικός περίβολος με τους τρεις χαμηλότερους (διώρους) πύργους, στη δυσπρόσιτη – βραχώδη, βόρεια πλευρά, ελαφρώς υπερυψωμένους σε σχέση με τα τείχη. Σώζονται έως το ύψος των μεταπυργίων και δεν φαίνεται να είχαν κενούς χώρους στο εσωτερικό τους. Στην τελική

φάση ανεγέρθηκαν τα κτίρια διοίκησης, κατοικίας και αποθηκών εντός των τειχών. Υπάρχει μακριά δεξαμενή με υδατοστεγές επίχρυσμα για νερό ή σιτηρά στην ανατολική πλευρά. Ο περίδρομος είναι ασυνεχής, διακόπτεται από τους πύργους. Η πύλη του κάστρου ενσωματωμένη στο βόρειο μεταπύργιο, περιβάλλεται εξωτερικά από προτείχισμα με δεύτερη πύλη, το οποίο δημιουργεί τριγωνικό κλωβό, εντός του οποίου οι πολιορκητές θα ευρίσκοντο κάτω από διασταυρούμενα πυρά από τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις ταυτοχρόνως.

Ο πύργος 1 της νότιας πλευράς αποτελείται από δύο ορόφους και δώμα. Στον πρώτο όροφο διαμορφώνεται κινστέρνα με θολωτή οροφή, όπου ανοίγεται καταπακτή για την υδροληψία. Στον δεύτερο όροφο που υπάρχει επίσης θολωτή οροφή και καταπακτή για την πρόσβαση στο δώμα, διαμορφώνεται παρεκκλήσι με την αψίδα εγγεγραμμένη στο πάχος του ανατολικού τοίχου. Η πρόσβαση στο χώρο γίνεται μέσω μικρής θύρας στον δεύτερο όροφο, τοποθετημένης κατά 3,20 μ. ψηλότερα από το επίπεδο της αυλής.

Ο πύργος 2 της νότιας πλευράς είναι επίσης τριώροφος. Ο πρώτος όροφος είναι στεγασμένος με ημισφαιρικό θόλο και χρησίμευε ως αποθήκη ή δεξαμενή. Στον δεύτερο όροφο υπάρχει είσοδος στα 3,70 μ. πάνω από την αυλή. Η οροφή του είναι ξύλινη με καταπακτή για την άνοδο στον ανώτερο όροφο. Ο τρίτος όροφος έχει ξύλινη οροφή, με καταπακτή για την πρόσβαση στο δώμα και διαθέτει τρεις τοξοθυρίδες (κατακόρυφα, επιμήκη, στενά ανοίγματα) και δύο παράθυρα. Για την οικοδόμηση του κάστρου χρησιμοποιήθηκαν αδροδουλεμένοι ασβεστόλιθοι, τοποθετημένοι κατά στρώσεις, με ασβεστοκονίαμα και πλίνθους ανάμεσα στις πέτρες. Το κάστρο αποκαταστάθηκε πλήρως το 2015 από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας, με τα προγράμματα ΕΣΠΑ – Επιχειρησιακό πρόγραμμα 2007 -2013. Έχει γίνει εξαιρετική δουλειά και το αποτέλεσμα είναι εντυπωσιακό. Το κάστρο είναι σχετικά μικρών διαστάσεων και οι αρμονικές αναλογίες του είναι χάρμα οφθαλμών! Δυστυχώς δεν έχει μόνιμο προσωπικό φύλαξης και ανοίγει περιστασιακά για τους επισκέπτες.

Το Αγιονόρι όμως δεν είναι τόσο γνωστό για το έξοχο δείγμα φρουριακής αρχιτεκτονικής της Φραγκοκρατίας, αλλά επειδή είναι συνυφασμένο με μια σημαντική καμπή της Επανάστασης του 1821, την κάθοδο και την καταστροφή του Δράμαλη (1822). Ο Μαχμούτ Πασάς της Λάρισας (1780-1822), γεννήθηκε στη Δράμα, εξ ου και το προσωνύμιο Δράμαλης. Στρατηγική ιδιοφυΐα, ανήλθε στις ανώτατες βαθμίδες της στρατιωτικής οθωμανικής ιεραρχίας, προστατευόμενος της μητέρας του Σουλτάνου Μαχμούτ Β' (1808-1839) και του μεγάλου βεζύρη Χαλέτ. Προήχθη σε σερασκέρη (αρχιστράτηγο) και κατά τον

Τούρκο ιστορικό Τζεβντέτ πασά προοριζόταν να αντικαταστήσει τον Σεγίδ Αλή πασά, αρχιστράτηγο και διοικητή (βαλή) Πελοποννήσου, ο οποίος θεωρήθηκε ανίκανος και είχε παυτεί από το αξίωμα του. Η επανάσταση είχε στεριώσει στην Πελοπόννησο και εν μέρει στην Στερεά Ελλάδα. Έχει προηγηθεί: η άλωση της Τριπολιτσάς, οι νικηφόρες μάχες Γραβιάς, Βρυσακίων, Βασιλικών, η καταστροφή του Γαλαξειδίου και η πυρπόληση της τουρκικής φρεγάτας στην Ερεσσό Λέσβου. Το 1822 μπήκε με την πτώση του Αλή Πασά, την καταστροφή της Νάουσας (καταστολή επανάστασης στη Μακεδονία), καταστροφή Χίου, πυρπόληση τουρκικής ναυαρχίδας, πανωλεθρία στο Πέτα, πτώση Σουλίου. Ο Χουρσίτ πασάς μετά την καταστολή της ανταρσίας του Αλή Πασά και την επικράτηση του στην Ήπειρο, είχε αποκτήσει τεράστιο κύρος. Λίγο μετά τα μέσα Ιουνίου ετοίμαζε στρατιά στη Λάρισα για να συντρίψει την επανάσταση, στην κυριότερη εστία της, την Πελοπόννησο και ανέθεσε την αρχηγία της στον Μαχμούτ Πασά (Δράμαλη). Η στρατιά, περί τα μέσα Ιουνίου 1822 ξεκίνησε από τη Λάρισα και περιλάμβανε κατά τον Τρικούπη 30.000 άτομα συνολικά, 24.000 πολεμιστές, τα $\frac{3}{4}$ έφιπποι. Οι περισσότεροι από τους πεζούς ήταν Αλβανοί, με πολλά πυροβόλα και πλήθος φορτηγών ζώων. Ο Δράμαλης τον πρώτο χρόνο της επανάστασης είχε καταστείλει την εξέγερση σε: ΝΑ Θεσσαλία, Άγραφα (Ασπροπόταμος), Πατρατζίκι (Υπάτη), Αγ. Μαρίνα (Φθιώτιδα). Κατά την κάθοδο του στην νότιο Ελλάδα έσπειρε τον τρόμο. Οι Στερεοελλαδίτες δεν μπόρεσαν να του αντισταθούν. Πυρπόλησε τη Θήβα και έστειλε τον Τσερχατζή Αλή πασά με 500 άνδρες στη Χαλκίδα, για να καθυποτάξουν την Εύβοια. Στην Αθήνα που είχε απελευθερωθεί από την 10^η Ιουνίου 1822, οι υπερασπιστές της Ακρόπολης (ο Ιωάννης Βλάχος με 500 άνδρες) αποφάσισαν να παραμείνουν στις θέσεις τους και έστειλαν τα γυναικόπαιδα στη Σαλαμίνα και την Αίγινα. Τελικά ο Δράμαλης δεν πέρασε από την Αθήνα. Κατευθύνθηκε μέσω Δερβενοχωρίων προς Μεγαρίδα, Ισθμό. Τα Μεγάλα Δερβένια (στενά) και οι διαβάσεις των Γερανείων έμειναν αφύλακτες καθώς 600 Τριπολιτσιώτες υπό τους Ρήγα Παλαμήδη και Γεώργιο Σέκερη αποχώρησαν. Ο Δράμαλης την 6^η Ιουλίου έφθασε στην Κόρινθο. Ο φρούραρχος του Ακροκόρινθου Αχιλλέας Θεοδωρίδης διέταξε τη σφαγή του Κιαμήλ μπέη και αποχώρησε χωρίς να προβάλλει αντίσταση. Ο Δράμαλης κατέλαβε τον Ακροκόρινθο με το χαρέμι και τους θησαυρούς του Κιαμήλ μπέη (8 Ιουλίου 1822). Παντρεύτηκε τη χήρα του Κιαμήλ μπέη. Ο Γιουσούφ πασάς της Πάτρας πρότεινε στην κοινή τους σύσκεψη την διαίρεση της στρατιάς του Δράμαλη σε 3 τμήματα. Το πρώτο τμήμα θα προωθείτο προς Πάτρα, το δεύτερο προς Καλάβρυτα και το τρίτο προς Αργολίδα και κατόπιν όλα μαζί θα συνέκλιναν προς Τριπολιτσά. Ο Δράμαλης δεν συμφώνησε, άφησε ισχυρή φρουρά στον Ακροκόρινθο και προωθήθηκε με το

υπόλοιπο στράτευμα στην αργολική πεδιάδα. Είχε την άποψη, που τελικά αποδείχτηκε εσφαλμένη, ότι έπρεπε η στρατιά να κινείται ολόκληρη, ώστε να είναι αήττητη. Την επόμενη μέρα έφθασε στην έρημη πόλη του Άργους. Οι κάτοικοι του είχαν καταφύγει στους Μύλους. Με την άφιξη του στην Κόρινθο, είχε στείλει ιππείς στο πολιορκημένο από τους Έλληνες Ναύπλιο και ειδοποιούσε τους Τούρκους να μην παραδοθούν αλλά να περιμένουν ενισχύσεις. Η κυβέρνηση και οι βουλευτές κατέφυγαν έντρομοι σε δύο υδραϊκά πλοία. Από τον ίδιο πανικό κατελήφθησαν και οι πολιορκητές του Ναυπλίου και έλυσαν την πολιορκία. Εν τω μεταξύ ο Κολοκοτρώνης είχε περάσει από Πάτρα και Τριπολιτσά. Ο Αντώνης Κολοκοτρώνης με 300 άνδρες είχε φθάσει στον Αγ. Γεώργιο Νεμέας, ενώ ο Πλαπούτας με 1.200 άνδρες καθ' οδόν για τον Ακροκόρινθο, έμαθε ότι έχει ήδη καταληφθεί από τους Τούρκους του Δράμαλη και κατευθύνθηκε προς Σχοινοχώρι, κλείνοντας τις διαβάσεις προς Τριπολιτσά. Ο Κολοκοτρώνης βρέθηκε στον Αχλαδόκαμπο σε σύσκεψη με τους: Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, Δημήτριο Υψηλάντη, Παπαφλέσσα, Παναγιώτη Κρεβατά και τον Πάνο Κολοκοτρώνη (γιο του Θεόδωρου). Ο Κολοκοτρώνης βέβαιος για τις προθέσεις του Δράμαλη, που σκόπευε να φθάσει στην Αργολίδα και να προωθηθεί στην Τριπολιτσά, πήρε την έγκριση εφαρμογής του σχεδίου του.

α) Να καταληφθούν επίκαιρες θέσεις για την απομόνωση του Δράμαλη στην Αργολίδα. β) Να καταληφθεί το παλιό κάστρο του Άργους ώστε να απασχολούνται αρκετές τουρκικές δυνάμεις και να χαθεί πολύτιμος για τους εχθρούς χρόνος. γ) Να καταπονηθούν από πείνα και δίψα. Ο Γέρος του Μοριά, με την βροντερή φωνή ξεσήκωσε τους Έλληνες, έστησε το στρατηγείο του στους Μύλους, διέταξε να κάψουν τα αποθηκευμένα σιτηρά. Λόγω ανομβρίας τα πηγάδια είχαν στερέψει. Κοντά του έσπευσαν ο ανηψιός του Νικηταράς (Νικήτας Σταματελόπουλος) προερχόμενος από την Ρούμελη, ο Παπαφλέσσας, ο Πλαπούτας κ.α. Οι Δημήτριος Υψηλάντης, Αντώνης Κουμουσιώτης, Θεόδωρος Ζαχαρόπουλος, Γιωργάκης Ιωάννη Μαυρομιχάλη, Πάνος Κολοκοτρώνης, Ηλίας Τσαλαφατίνος, Π. Μπαρμπιτσιώτης, με 700 άνδρες εισήλθαν στο ερειπωμένο φρούριο του Άργους (12 Ιουλίου). Έγινε κατάληψη επίκαιρων θέσεων σε: Κιβέρι, Κεφαλάρι, χωριό Ζαχαριά ΝΔ των Δερβενακίων, Δερβενάκι, Στεφάνι, Αγιονόρι. Ο Δράμαλης τσίμπησε το δόλωμα και πολιορκούσε την ακρόπολη του Άργους, προσπαθώντας να την καταλάβει. Όταν ο Κολοκοτρώνης ενισχύθηκε στους Μύλους, διemήνυσε στον Υψηλάντη να εγκαταλείψει το φρούριο του Άργους. Ο Πλαπούτας έκανε κίνηση αντιπερισπασμού και διέφυγαν από το φρούριο 450 Έλληνες υπό τους Δ. Υψηλάντη, Π. Κολοκοτρώνη, Γ. Μαυρομιχάλη. Σε αποτυχημένη έξοδο σκοτώθηκαν 200 Έλληνες. Ύστερα από «κεραυνώδεις» πυροβολισμούς από όλες τις κατευθύνσεις των επαναστατών,

που είχαν περικυκλώσει την αργολική πεδιάδα, επί τρεις μέρες κατά των Τούρκων, τελικά την 23^η Ιουλίου οι πολιορκημένοι Έλληνες διέφυγαν από το φρούριο του Άργους και ενώθηκαν με τις υπόλοιπες δυνάμεις. Τότε ο Δράμαλης προχώρησε και κυρίευσε το Ναύπλιο, αλλά ο ελληνικός στόλος τον εμπόδισε να καταλάβει το Μπούρτζι, στην είσοδο του λιμένα. Ο τουρκικός στόλος δεν μπόρεσε να ανεφοδιάσει τον Δράμαλη. Ο Δράμαλης διέταξε τον Τούρκο φρούραρχο να βομβαρδίσει το Μπούρτζι. Παρατηρήθηκε έλλειψη ζωοτροφών, νερού και σιγά – σιγά άρχισαν να λείπουν και τα τρόφιμα. Ο Κολοκοτρώνης παρενοχλούσε και εξαντλούσε τον στρατό του Δράμαλη με συνεχείς αψιμαχίες. Συγχρόνως είχε αποκλείσει κάθε προσπάθεια επικοινωνίας του με τον Χουρσίτ Πασά, για έκκληση ενισχύσεων. Οι Βιλιώτες και Περαχωρίτες φύλαγαν από την 10^η Ιουλίου τις διαβάσεις των Γερανείων. Ο Δράμαλης με τον στρατό του είχαν εγκλωβιστεί επί 2 εβδομάδες στην αργολική πεδιάδα, δεν είχαν καν σταθεροποιήσει τις θέσεις τους, υποφέροντας από πείνα, δίψα, τύφο. Ισχυρή δύναμη τουρκικού ιππικού κατευθύνθηκε προς Κεφαλάρι για σφυγμομέτρηση Ελλήνων, αλλά επέστρεψε άπρακτη, χωρίς αναμέτρηση (24 Ιουλίου). Ο Δράμαλης κάλεσε τους Έλληνες να συνθηκολογήσουν και να τους δοθεί γενική αμνηστία. Μετά την αρνητική απάντηση των Ελλήνων προσποιήθηκε ότι θα προχωρήσει προς Τριπολιτσά.

Με καταρρακωμένο ηθικό αποφάσισε να επιστρέψει στην Κόρινθο για να ανεφοδιαστεί από τον τουρκικό στόλο και από την Πάτρα. Είχε να επιλέξει μια από τις τέσσερις οδούς από την αργολική πεδιάδα προς την Κόρινθο. Η διαδρομή του περάσματος Αγιονορίου είναι: Αργολίδα, Πρόσυμνα (Μπερμπάτι), Αγιονόρι, Κλένια, Κόρινθος. Τα άλλα τρία περάσματα είναι αυτό του στενού των Δερβενακίων («Αφεντικός» δρόμος, λιθόστρωτο σε μεγάλο μέρος, πρόκειται για τη χαράδρα μεταξύ Αγριλόβουνου-Παναγόρραχης, καταλήγει στην πεδιάδα Κουρτέσας ή Αγ. Βασιλείου) , του Αγ. Σώστη ή Αγ. Βασιλείου (δύσβατο, ανηφορικό, προερχόμενο από το χωριό Χαρβάτι (Μυκήνες), περνάει μεταξύ Παναγόρραχης- Τρικόρφου (Τρητού), μέσω μονής Αγ. Σώστη, Αγ. Βασιλείου, καταλήγει στην πεδιάδα της Κουρτέσας) και του Αγ. Γεωργίου-Νεμέας (ομαλό, ευρύ, μακρύτερο) ξεκινά από το χωριό Φίχτια, καταλήγει στην πεδιάδα της Κουρτέσας). Ο Κολοκοτρώνης αντιλήφθηκε τις προθέσεις του Δράμαλη και παρά τα ειρωνικά σχόλια του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και άλλων οπλαρχηγών, με 2.500 άνδρες κατέλαβε το ύψωμα του Αγ. Γεωργίου (κοντά στη Νεμέα), που δεσπόζει της διαβάσεως των Δερβενακίων. Στον Αγ. Γεώργιο έμειναν 1.500 άνδρες, 700 στο Δερβενάκι, 150 στο χωριό Ζαχαριά. Ο Νικηταράς και οι Φλεσσαίοι (ο Γρηγόριος Δικαίος ή Παπαφλέσσας και ο αδελφός του Νικήτας Φλέσσας με 400 άνδρες) κατέλαβαν επίκαιρες θέσεις στο Στεφάνι και στο

Αγιονόρι αντίστοιχα, ανατολικά των Δερβενακίων. Ο Κολοκοτρώνης ειδοποιημένος από τις σκοπιές για την πορεία του Δράμαλη, έσπευσε στα Δερβενάκια και ανεβασμένος σε μια στέγη εμψύχωνε τους άνδρες. Έδωσε κουράγιο υποσχόμενος τους θησαυρούς που κουβαλούσαν οι πασάδες: «Έλληνες, σήμερα εγεννήθημεν και σήμερα θα πεθάνωμεν για την σωτηρίαν της πατρίδος και την εδικήν μας..» Έστειλε 700 άνδρες υπό τον Γ. Δημητρακόπουλο στο λόφο Αγριλοβούνι, όπου είχε κτιστεί προμαχώνας. Στην Παναγόρραχη ήταν ο Αντώνης Κολοκοτρώνης και άλλοι οπλαρχηγοί με 700 άνδρες. Στο Παληόχανο είχαν προωθηθεί διάφοροι οπλαρχηγοί, στις Χρυσοκουμαριές ο Θ. Κολοκοτρώνης με 800 άνδρες, στο χωριό Ζαχαριά ο παπά Δημήτρης Χρυσοβιτισιώτης με 150 άνδρες. Ο Κολοκοτρώνης για να μειώσει την πιθανότητα στροφής των Τούρκων προς Αγ. Γεώργιο τοποθέτησε σε ψηλή ράχη μεταξύ των στενών Αγ. Γεωργίου και Δερβενακίων ζώα με κάπες και φέσια που έδιναν την εντύπωση ψευδοστρατεύματος. Το μεσημέρι της 26^η Ιουλίου 1822 η εμπροσθοφυλακή της στρατιάς του Δράμαλη, που την αποτελούσαν Αλβανοί, έφθασε στο Παληόχανο και ύστερα από προσπάθειες συνενόησης και αναμονής μιάμιση ώρα, άρχισαν να πέφτουν πυροβολισμοί από τους Έλληνες που ήταν ακροβολισμένοι σε Παναγόρραχη, Αγριλοβούνι, Χρυσοκουμαριές. Όσοι γλύτωναν έτρεχαν ανατολικά προς την ανηφορική δίοδο του Αγ. Σώστη που ήταν αφύλακτη. Το κύριο σώμα του Δράμαλη, αφού εισήλθε στα στενά των Δερβενακίων λόγω των καταιγιστικών ελληνικών πυρών ωθήθηκε προς το ύψωμα του Αγ. Σώστη, όπου προσέτρεξαν, όσο γρήγορα μπορούσαν, ο Νικηταράς και οι Φλεσσαίοι από το Στεφάνι, ειδοποιημένοι με σήματα καπνού. Ένα μέρος της στρατιάς πρόλαβε και πέρασε στην πεδιάδα της Κουρτέσας. Η μάχη μεταβλήθηκε σε σφαγή των Τούρκων και Αλβανών, οι οποίοι βρέθηκαν επί μισή ώρα ανάμεσα στα φονικά πυρά των: Νικηταρά, Φλεσσαίων, Κεφάλα, Ευμορφόπουλου, Αντ. Κολοκοτρώνη κ.α. Οι απώλειες των εχθρών ανήλθαν σε 3.000 άνδρες, νεκρούς και τραυματίες. Ο Δράμαλης αποσύρθηκε στην Τίρυνθα (Γλυκειά). Την τρίτη μέρα, την νύκτα της 27^{ης} προς 28η Ιουλίου 1822 ο Δράμαλης με την κύρια δύναμη του προσπάθησε να περάσει από τη διάβαση του Αγιονορίου. Είχε μάθει ότι η χαράδρα του Μπερμπατίου (Πρόσυμνας) ήταν αφύλακτη. Ο Δράμαλης στράφηκε με την κύρια δύναμη προς στο ορεινό χωριό Στεφάνι με τα πολλά νερά, (όπου βρισκόταν ο Νικηταράς με μικρή δύναμη), έχοντας αφήσει μικρό τμήμα της στρατιάς να απασχολεί τους Φλεσσαίους στο Αγιονόρι. Οι άνδρες του Νικηταρά υπέστησαν απώλειες και κινήθηκαν προς Αγιονόρι, όπου στις απέναντι πλαγιές, караδοκούσαν οι Φλεσσαίοι με τους άνδρες τους. Πυροβολήθηκε μια καμήλα που μετέφερε μπαρούτι και η έκρηξη που ακολούθησε προκάλεσε σύγχυση στους Τούρκους. Οι Τούρκοι βρέθηκαν σε

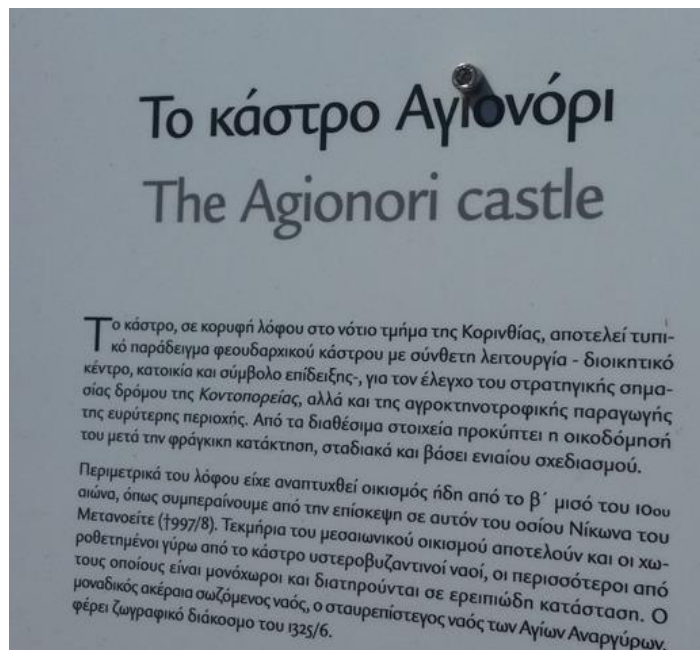
διασταυρωμένα πυρά και αποδεκατίστηκαν από τους Έλληνες που εφορμούσαν συνεχώς εναντίον τους. Οι γυναίκες του Αγιονορίου βοηθούσαν τους πολεμιστές πετώντας πέτρες από ψηλά. Χάθηκαν άλλοι 600 εχθροί. Ο Νικηταράς με λίγους άνδρες κατεδίωξε τους Τούρκους, καθώς οι περισσότεροι Έλληνες θαμπωμένοι από τα πλούσια λάφυρα σταμάτησαν. Όσοι Τούρκοι διασώθηκαν, σκορπίστηκαν στα γύρω μέρη.. Η αποδεκατισμένη στρατιά (είχε χαθεί το 1/5 των ανδρών) μαζί με τον Δράμαλη επέστρεψαν στον Ακροκόρινθο. Δεν είχε προνοήσει ο Δράμαλης να καταλάβει τα στενά, ώστε σε περίπτωση αποτυχίας της εκστρατείας στην Αργολίδα, να έχει εξασφαλισμένη την επιστροφή του στην Κόρινθο. Οι Έλληνες απέκοψαν κάθε διέξοδο του Δράμαλη από την Κόρινθο προς τη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο. Οι προσπάθειες του Δράμαλη για εκστρατείες προς Κιάτο-Βασιλικό, Ναύπλιο, Μεγαρίδα, απέτυχαν χάρις στις δυνάμεις των: Κολοκοτρώνη, Υψηλάντη, Νικηταρά, Πλαπούτα, Παπαφλέσσα, Γενναίου Κολοκοτρώνη, Γιατράκου, Χριστόπουλου, κ.α. Ο Δράμαλης πέθανε τέλη Οκτώβριου ή Νοεμβρίου 1822, σε ηλικία 42 ετών, από λύπη, ίσως κτυπημένος από τύφο. Το υπόλοιπο της στρατιάς κατέληξε στην Πάτρα, αφήνοντας 500 άνδρες φρουρά στο Ακροκόρινθο. Η φλόγα της Επανάστασης παρέμεινε αναμμένη. Το Ναύπλιο καταλήφθηκε τη βροχερή νύκτα της 29^{ης} Νοεμβρίου 1822, ύστερα από αναρρίχηση με σκάλες στις επάλξεις του Παλαμιδίου του Στάικου Σταϊκόπουλου και 350 ανδρών του. Οι Τούρκοι εξαντλημένοι από την πείνα και τις ασθένειες παραδόθηκαν στον Κολοκοτρώνη. Ο Κολοκοτρώνης θεωρήθηκε «σωτήρας της πατρίδας» και η κυβέρνηση τον ανακήρυξε αρχιστράτηγο του Μοριά. Σήμερα στα Δερβενάκια δεσπόζει η μαρμάρινη μορφή του Κολοκοτρώνη. Αντίστοιχα ο ορειχάλκινος ανδριάντας του Νικηταρά βρίσκεται δίπλα στην αμαξιτή οδό, έναντι του Αγιονορίου, για να θυμίζει σε όλους τη νίκη των Ελλήνων.

Οι κρίσιμες μάχες στα Δερβενάκια και στο Αγιονόρι διέσωσαν την ελληνική Επανάσταση. Σήμερα το Αγιονόρι είναι ένα πολύ γραφικό, ήσυχο χωριό. Οφείλουμε όλοι να το επισκεφθούμε και να αποτίσουμε φόρο τιμής στους «πατέρες» μας, που με ηρωισμό και αυτοθυσία μας χάρισαν την ελευθερία μας. Δυστυχώς το ανακαινισμένο, αλλά μονίμως κλειστό φράγκικο κάστρο, δεν είναι εύκολο να το επισκεφθεί κάποιος στο εσωτερικό του. Θα μπορούσε να είναι ένα μοναδικό τουριστικό αξιοθέατο. Αν τύχει της ανάλογης προβολής όλο το χωριό μαζί με τη γύρω περιοχή θα αναβαθμιστεί. Υπάρχει η δυνατότητα να γίνει η ελληνική έκδοση της γαλλικής Saint Michelle. Θα συνέρρεαν οικογένειες με παιδιά να το θαυμάσουν, να αγοράσουν βιβλία, παιχνίδια, σουβενίρ, εμπνευσμένα από το Μεσαίωνα, το Βυζάντιο, τους ιππότες, τη Φραγκοκρατία και το 1821. Στο θερινό «Φεστιβάλ του Αγιονορίου» όλα θα

ήταν σημαιοστολισμένα. Οι διαλέξεις, οι συναυλίες και τα θεατρικά δρώμενα στο σύγχρονο θέατρο που θα ανεγειρόταν δίπλα στην είσοδο του κάστρου, θα μαγνήτιζαν το ενδιαφέρον Ελλήνων και ξένων. Στην Ηλεία άλλωστε κάθε καλοκαίρι λαμβάνει χώρα το «Διεθνές Φεστιβάλ Τέχνης και Πολιτισμού Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης» και το «Φεστιβάλ Αναβίωσης Μεσαιωνικών Δρώμενων», με επίκεντρο το Χλεμούτσι. Η ειδοποιός διαφορά του Αγιονορίου είναι ότι το χωριό και το κάστρο του αποτελούν μια ενότητα, σε εντυπωσιακό ορεινό περιβάλλον, που σχετίζεται με το 1821 και βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την Αθήνα.

Βιβλιογραφία

- *Αρβελέρ-Γλύκατζη Ελένη, Αναστός Μίλτων, Βρυώνης Σπύρος, Γιαννακόπουλος Κωνσταντίνος, Ζαχαριάδου Ελισάβετ, Κόλιας Ηλίας, Λαίου Αγγελική, Μαλτέζου Χρύσα, Nicol Donald, Νικολόπουλος Παναγιώτης, Παπαδόπουλος Θεόδωρος, Οικονομίδης Νικόλαος, Σβορώνος Νικόλαος, Τατάκης Βασίλειος, Φασουλάκης Στέργιος, Χατζηδάκης Μανώλης, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Βυζαντινός Ελληνισμός, Μεσοβυζαντινοί και Υστεροβυζαντινοί Χρόνοι (1071-1453), Τόμος Θ', Εκδοτική Αθηνών Α. Ε., Αθήναι 1980*
- *Βακαλόπουλος Απόστολος, Βακαλόπουλος Κωνσταντίνος, Γιαννόπουλος Ιωάννης, Δεσποτόπουλος Αλέξανδρος, Δρούλια Λουκία, Κούκκου Ελένη, Κουμαριανού Αικατερίνη, Παπαδόπουλος Στέφανος, Σφυρόερας Βασίλειος, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Η Ελληνική Επανάσταση (1821-1830), Τόμος ΙΒ', Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήναι 1975*
- *Διαλέξεις για το κοινό του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών*
- *Παπαχατζής Νικόλαος, Αρχαία Κόρινθος, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα 1996*
- *Μόνιμη έκθεση Βυζαντινού Μουσείου Άργους*
- *Ξενάγηση Σταύρου Αρβανιτόπουλου, Δρ. Βυζαντινής Αρχαιολογίας*
- *Καλοκαιρινός Κώστας, Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή 146 π.Χ. – 1453 μ.Χ., Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήναι 1976*
- *Ματαράση Α., Παπασταματίου Σ., Ιστορία των Νεώτερων και Νεώτατων Χρόνων, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήναι 1974*
- [https://www. Prototheme.gr>article.agionori](https://www.Prototheme.gr>article.agionori) Πρώτο Θέμα: Μια κρυμμένη γωνιά Ιστορίας στην Κορινθία 2/12/19
- [el. Wikipedia.org/wiki/Μάχη _του_Αγιονορίου](el. Wikipedia.org/wiki/Μάχη_του_Αγιονορίου)
- <https://www.kastra.eu>castlegr> Κάστρο Αγιονορίου-Ελληνικά κάστρα

=====

Αφιέρωμα στην Επανάσταση

Από την κ. Μαρία Ρώτα

*«Αυτό το λόγο θα σας πω, δεν έχω άλλο κανένα,
μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του Είκοσι ένα»*

Ήταν τα λόγια του σπουδαίου Έλληνα ποιητή Κωστή Παλαμά, που θέλησε να γνωρίζουν και να θυμούνται πάντα την ελευθερία της χώρας μας, όλοι οι Έλληνες. Λίγο πριν την έκρηξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, υπήρξε μυστική πατριωτική οργάνωση που ονομάστηκε «Φιλική Εταιρεία», η οποία είχε φροντίσει να δημιουργηθεί στρατηγικός χώρος, ακόμα και κοντά στον ποταμό

Δούναβη. Αρκετές πόλεις, όχι Ελληνικές, όπως η Οδησσός, το Ιάσιο, η Κωσταντζα κ.α. φρόντιζαν να τιμήσουν και να βοηθήσουν την Ελλάδα ώστε να αποκτήσει την ελευθερία της.

Έως το 1817, τα μέλη της «Φιλικής Εταιρείας» ήταν Έλληνες της Ρωσίας και της Μολδαβίας. Ένα χρόνο αργότερα, το 1818 κατόρθωσε να επεκταθεί στο Ελλαδικό χώρο και αρκετοί Έλληνες έγιναν μέλη της Εταιρείας.

Πολλοί ακόμη, από τη Ρωσία, χωρίς δισταγμό θέλησαν να γίνουν μέλη της εταιρείας. Η δύναμη αυτή φυσικά ήταν ορθόδοξοι χριστιανοί.

Η «Φιλική Εταιρεία» ιδρύθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 1814 στην Οδησσό από τους Έλληνες εμπόρους Εμμανουήλ Ξάνθο, Νικόλαο Σκουφά και Αθανάσιο Τσακάλωφ.

Αυτοί οι τρεις σπουδαίοι και λάτρεις της Ελλάδας, προσέφεραν την ηγεσία της οργάνωσης στον Αλέξανδρο Υψηλάντη στις 12 Απριλίου 1820.

Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης είχε γεννηθεί στην Κωνσταντινούπολη το 1792 και ήταν ο μεγαλύτερος γιος του διπλωμάτη Κωνσταντίνου Υψηλάντη. Ο Αλέξανδρος είχε εκπαιδευθεί στη μεγάλη Στρατιωτική Ακαδημία της Πετρούπολης και εργάστηκε στο ιππικό του ρωσικού στρατού. Έγινε ένας υψηλόβαθμος αξιωματικός του Ρωσικού στρατού.

Το 1813 έχασε το ένα χέρι του στη μάχη της Δρέσδης εναντίων των γαλλικών στρατευμάτων και του απονεμήθηκε στρατιωτική διάκριση ανδρείας! Αισθανόταν ιδιαίτερα υπερήφανος, ακόμη και πριν τιμηθεί, γιατί ο πατέρας του είχε αφιερώσει τη ζωή του στην υπόθεση της Ελλάδος και ο Αλέξανδρος, άκουγε, μάθαινε και θαύμαζε τη δραστηριότητα του πατέρα του. Και ο ίδιος όμως, ήταν την ίδια εποχή ένας τιμημένος αξιωματικός του ρωσικού στρατού και είχε κερδίσει την εύνοια και τον θαυμασμό του αυτοκράτορα.

Φρόντισε τότε να προσφέρει στην Ελλάδα με μια ιδιαίτερη κίνηση την απελευθέρωσή της. Ήταν πολλοί οι Έλληνες, που ζούσαν εκτός Ελλάδος και τον γνώριζαν και τον θαύμαζαν για τις άριστες δραστηριότητές του και έτσι φρόντισαν να του προσφέρουν την ηγεσία της «Φιλικής Εταιρείας». Η οργάνωση της εταιρείας αναπτύχθηκε σύντομα και ο Υψηλάντης ζήτησε να πάρουν μέρος Έλληνες που δέχθηκαν να συνυπάρξουν, παρά το ότι, βρισκόntonταν στον οθωμανοκρατούμενο ελληνικό χώρο. Έτσι κήρυξε την Επανάσταση κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1821.

Ο Υψηλάντης είχε φροντίσει, πριν την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης να επισκεφθεί στην Πετρούπολη τον Ιωάννη Καποδίστρια να τον ενημερώσει και να τον ενθαρρύνει τονίζοντάς του ότι είχε πια φτάσει ο καιρός για την Ελληνική Επανάσταση.

Στις 16 Φεβρουαρίου 1821 ο Υψηλάντης κήρυξε την Επανάσταση αφού εξασφάλισε την ανοχή των Ρώσων διοικητών της περιοχής. Στις 22 Φεβρουαρίου ήταν η πρώτη σύγκρουση μεταξύ Ελλήνων και Οθωμανών στο Γαλάτσι και νίκησαν οι Έλληνες. Αιχμαλωτίστηκαν τότε αρκετά οθωμανικά στρατεύματα, που λίγο αργότερα ξέφυγαν από την περιοχή. Ο Υψηλάντης μερίμνησε για την οργάνωση του στρατού, παρά τις πολλές δυσκολίες, εξαιτίας

και της έλλειψης ειδικών στρατιωτικών και φυσικά ήταν ανάγκη να υπάρχουν χρήματα για τη στήριξη του στρατού.

18 Μαρτίου 1821

Ο Υψηλάντης, εκείνη την εποχή βρισκόταν στο Βουκουρέστι, όπου φρόντιζε να αποκτήσει περισσότερες μονάδες εθελοντών στρατιωτικών για να στηρίξουν την προσπάθειά του για την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς. Εκεί που βρισκόταν ο Υψηλάντης, στο Βουκουρέστι, πληροφορήθηκε τον αφορισμό του από τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄. Και αυτό γιατί, ο Σουλτάνος πιάστηκε από τους φανατικούς μουσουλμάνους και αποφάσισε να σφαγιάσει όλους τους ελληνικούς και ορθόδοξους πληθυσμούς που υποστήριζαν την Επανάσταση. Όταν οι Οθωμανοί πληροφορήθηκαν την κίνηση του Υψηλάντη, ζήτησαν βοήθεια από τις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης. Ο Ρώσος πρέσβης αρνήθηκε ότι ζήτησε η Οθωμανική Αυτοκρατορία με στόχο να καταστείλει το κίνημα του Υψηλάντη.

Έλληνες, αλλά και Ρώσοι του ζήτησαν να παραμείνει στην Αυστρία έως την οριστική λύση του ζητήματος της Ελλάδας. Ο Υψηλάντης πήγε στη Βιέννη και εκεί πέθανε από άσθμα το 1828. Οι Έλληνες δεν ξέχασαν ποτέ την μεγάλη αγάπη, τον θαυμασμό του για την Ελλάδα και την μεγάλη δραστηριότητά του για την απελευθέρωσή της. Εκείνος άλλωστε φρόντιζε για το ξεκίνημα της απελευθέρωσης της Ελλάδας από τους Τούρκους. Δεν θα ξεχαστεί ποτέ το ξεκίνημα της ίδρυσης της «Φιλικής Εταιρείας» το 1814 στην Οδησσό. Η τιμή για την εθνεγερσία, την εξέγερση του έθνους εναντίον του κατακτητή, το 1821 ανήκουν στη «Φιλική Εταιρεία». Έχει βέβαια και την ευθύνη (όπως γράφουν οι ιστορικοί), γιατί χάθηκαν πολλοί Έλληνες εκείνη την εποχή.

Διονύσιος Σολωμός (1798 – 1857)

Ο σπουδαίος αυτός εθνικός μας ποιητής γεννήθηκε στη Ζάκυνθο και πολύ νωρίς έφυγε για την Ιταλία όπου ολοκλήρωσε τις σπουδές του σε Ιταλικό Πανεπιστήμιο. Μετά το τέλος των σπουδών του και μετά λίγο χρόνο που εργάστηκε σε ένα σχολείο στην Ιταλία επέστρεψε στην Ελλάδα, όπου έζησε και γνώρισε την αγωνία των Ελλήνων ώστε να αποκτήσουν την ελευθερία. Ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την ποίηση στην ελληνική γλώσσα και έγραψε πολλά και υπέροχα ποιήματα. Είναι για την Ελλάδα ο εθνικός μας ποιητής. Είχε συναντηθεί στη Ζάκυνθο με τον Σπυρίδωνα Τρικούπη ο οποίος μετά τη γνωριμία μαζί του παρατήρησε ότι είχε μεγάλη μόρφωση, αγαπούσε την Ελλάδα, γι' αυτό άλλωστε επέστρεψε. Και ιδιαίτερα αγαπούσε την ποίηση. Ο Σολωμός είχε διαβάσει στον Τρικούπη μερικά από τα ποιήματά του και... τότε μεταξύ τόσων άλλων ποιημάτων έγραψε τον «Ύμνο στην Ελευθερία». Ένα υπέροχο ποίημα για μια σπουδαία εθνική εξέγερση.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ!

Σε γνωρίζω από την κόψη
Του σπαθιού την τρομερή,
Σε γνωρίζω από την όψη
Που με βια μετράει τη γη...

Η μουσική του ύμνου είναι του Νικόλαου Μάντζαρου.

*Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης της 16 Φεβρουαρίου 1821 στο Κισινάου,
κήρυξε την Επανάσταση
αφού εξασφάλισε την ανοχή των Ρώσων διοικητών της περιοχής.*

Έμβλημα Φιλικής Εταιρείας

=====

Μια γυναίκα στη Φιλική Εταιρεία

Κυριακούλα και Μιχαήλος Ναύτης

Από την κ. Μαρία Ρώτα

Μια γυναίκα στη Φιλική Εταιρεία

Με την ευκαιρία της Εθνικής Επετείου θα ήθελα να σας διηγηθώ μια αληθινή ιστορία όταν η αγαπημένη μας πατρίδα στέναζε κάτω από τον τουρκικό ζυγό. Είναι μια αληθινή ιστορία με ηρωίδα την Κυριακούλα Μιχαήλου Ναύτη, τη μόνη γυναίκα μέλος της Φιλικής Εταιρείας.

Για την Επανάσταση του '21 γράφτηκαν και ειπώθηκαν πολλά. Και κάθε γωνιά του τόπου μας με καμάρι έχει να επιδείξει τον ήρωα ή τους ήρωές της. Κάθε

βουνοκορφή το τραγούδι της, κάθε βουνοπλαγιά το ποίημά της.

Αρματωλοί υπήρχαν σε κάθε περιοχή της χώρας μας και... κάθε νησί είχε τον μπουρλοτιέρη του, που έκανε μεγάλα κατορθώματα. Νομίζω ότι αξίζει να καμαρώνουμε για ότι έκαναν τότε ώστε η χώρα μας να ελευθερωθεί και να είναι δική μας σήμερα. Αξίζει να θυμόμαστε αυτούς τους άξιους Έλληνες και να τους τιμούμε. Ο αείμνηστος Στέλιος Κουτσοδόντης ασχολήθηκε και θέλησε να μάθει πως, μια Ελληνίδα έγινε μέλος της Φιλικής Εταιρείας.

Νύχτα του 1821 στη Σμύρνη

“Σκοτεινιά και μαυρίλα σκεπάζει την πόλη. Κείνο το βράδυ ο άνδρας της Κυριακής άργησε να 'ρθει. Σιμά στο τζάκι τον καρτερεί εκείνη. Και σκεφτόταν: Μα τι έχει κι αργεί έτσι ο Μιχαήλος μου αυτό τον τελευταίο καιρό. Δεν αντέχω να αργεί τόσο πολύ. Θα βρω τη λύση. Πάνω στην ώρα έφθασε ο Μιχαήλος με την ιατρική τσάντα στο χέρι. Καλησπέρα Κυριακή. Τι στέκεις έτσι στα σκοτεινά; Και εκείνος προχωρεί μέσα στο σπίτι και η Κυριακή τον παρακολουθεί και βλέπει ότι εκείνη τη τσάντα... με προφυλάξεις ανοίγει ο Μιχαήλος το ντουλάπι, σηκώνει μια στίβα ρούχα, βάζει από κάτω την τσάντα, την σκεπάζει, κλείνει το ντουλάπι, το κλειδώνει και κρατά το κλειδί στην τσέπη του. Μετά το φαγητό τους έπεσαν να κοιμηθούν, όμως τα μάτια της Κυριακής δεν κλείνουνε. Αφουγκράζεται επί αρκετή ώρα του Μιχαήλου την αναπνοή που είχε γίνει λίγο θορυβωδική. Ο καημένος κουράζεται κάθε μέρα στους δρόμους. Πηγαίνει σε τόσους ασθενείς που τον έχουν ανάγκη. Το επάγγελμα του γιατρού είναι σπουδαίο και είναι περήφανη για αυτό. Εκεί που καθόταν, χωρίς να κοιμάται, σκεφτόταν... Η μητέρα της η Ζαφείρω από την Πελοπόννησο, ανηψιά του Ανανίου. Ο πατέρας της ο Γιώργος Μιτάκης από την Κρήτη, φυγάδες και οι δύο από την επανάσταση του 1769 βρέθηκαν στη Σμύρνη. Εκεί η Κυριακή γνωρίζεται και παντρεύεται τον Μιχαήλο Ναύτη, τον γιατρό. Από τον γάμο τους έχουν ένα γιο, τον Γιώργο, το καμάρι τους. Σπούδασε Νομικά στην Ιταλία και ως άριστος επιστήμων, έγινε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Πίζας και τον ονόμασαν “Αναξαγόρα”. Η ζωή της Κυριακής με τον άνδρα της κυλούσε ήρεμα, όσο γινόταν ήρεμα με τη σκλαβιά. Τον τελευταίο καιρό φερόταν παράξενα και η Κυριακή ανησυχούσε.

Εκείνη τη νύχτα που ο γιατρός συνέχιζε τον ύπνο του, η Κυριακή σηκώθηκε από το κρεβάτι και πήγε προς το ντουλάπι που είχε βάλει την τσάντα του... Μα το ντουλάπι ήταν κλειδωμένο. Άρχισε τότε εκείνη να ψάχνει τα ρούχα του για να βρει το κλειδί, που ξαφνικά πέφτει κάτω, το πήρε και ξεκλειδωσε το ντουλάπι. Στα σκοτεινά αναζήτησε την τσάντα και τελικά τη βρίσκει! Πήγε σε μια άκρη της κρεβατοκάμαρας και με το χέρι της που έτρεμε την άνοιξε και βρήκε μέσα χαρτιά, γράμματα, έγγραφα... Πήρε ένα και προσπάθησε με την τρεμάμενη φλόγα του κεριού, να το διαβάσει, αλλά αδύνατον να καταλάβει τι έλεγε και ξέσπασε σε κλάμα. Ήταν ακατανόητα ότι βρήκε. Φοβήθηκε μήπως ήταν ανακατεμένος σε τίποτα παράξενο; σκέφτηκε. Άρχισε να έχει ένα δυνατό κλάμα και τότε ξυπνάει ο Μιχαήλος και της φωνάζει: Κυριακή τι έπαθες; Πετιέται

από το κρεβάτι, την πλησιάζει και βλέπει τα σκόρπια χαρτιά που ήταν έξω από την ιατρική του τσάντα.

- Κυριακή τι έκανες; Τώρα πρέπει ή να σε σκοτώσω ή να γίνει κάτι άλλο μια και τόλμησες να δεις αυτά τα έγγραφα.

Σαν έφεξε ο Θεός τη μέρα, ο Μιχαήλος Ναύτης πήρε την πολύτιμη τσάντα κι ετοιμάσθηκε να βγει. Είπε στη γυναίκα του:

- Κυριακή, να με συμπαθάς γι' αυτό που θα κάνω. Σε παρακαλώ όση ώρα θα λείπω να μην ιδείς και να μην μιλήσεις σε κανέναν.

Και φεύγει. Η Κυριακή ακούει να κλειδώνει την πόρτα!!

Με βαριά καρδιά ο ιατρός Μιχαήλ Ναύτης δίνει λόγο στους άνδρες που είναι καθισμένοι και σκεπτικοί γύρω από ένα τραπέζι.

Λόγια του Μιχαήλ Ναύτη

«... Έτσι έχουν τα πράγματα φίλοι μου. Τώρα εσείς θα αποφασίσετε για την τύχη της αγαπημένης μου γυναίκας. Ότι έκανε το έκανε από αγάπη και από φροντίδα για μένα. Δεν θα 'ταν δίκαιο να τη σκότωνα, μα τι θα λέγατε αν γινόταν κι αυτή μέλος της Εταιρείας μας μια και έμαθε το μυστικό μας;...» Όλοι δέχθηκαν.

Ορθή και μεγαλόπρεπη η Κυριακή Ναύτη δίνει μπροστά στους Φιλικούς τον όρκο των μελών της Φιλικής Εταιρείας. Ο άνδρας της την κοιτάξε με συγκίνηση. Η Κυριακή είναι η μόνη γυναίκα που έγινε μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Προσέφερε στην εταιρεία τρεις χιλιάδες γρόσια. Μεγάλο ποσόν για την εποχή, και τα παρέδωσε με χαρά. Αργότερα διέθεσε και ολόκληρη την περιουσία της για τους σκοπούς της Φιλικής Εταιρείας, που ήταν σημαντική. Ήταν η μοναδική γυναίκα μέλος της Εταιρείας. Το σημαντικό είναι ότι ήταν τόσο άξια της τιμής που της προσέφεραν, ώστε έγινε ο κυριότερος φύλακας των Εταιρικών Εγγράφων του συζύγου της, ο οποίος με τη σειρά του κατείχε εξέχουσα θέση ανάμεσα στους Φιλικούς. Αυτό φαίνεται από ένα γράμμα που του έστειλε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης όπου τον επαινεί και τον συγχαίρει για το ζήλο του και τον πατριωτισμό του και τον διορίζει μέλος της Εφορίας της Σμύρνης. Η θέση αυτή ήταν σπουδαία γιατί η Σμύρνη ήταν το κέντρο των ενεργειών, των Φιλικών της Κυδωνίας, Σάμου και Πάτμου.

Την έκρηξη της Επανάστασεως η κατακαυμένη Σμύρνη την πλήρωσε με πολλές σφαγές.

Τότε ο Μιχαήλος Ναύτης κατόρθωσε να σωθεί και να καταφύγει στη Σύρο, όπου αργότερα το 1833 ίδρυσε στο νησί μας, το πρώτο Νοσοκομείο. Όμως η καρδιά του το λέει. Και δεν ησυχάζει εύκολα. Το ανδρόγυνο αυτό που τόσο άξια αγωνίστηκε για τη Λευτεριά της Μεγάλης Πατρίδας, δεν θα αρκεστεί σ' αυτό. Αργότερα ξαναβρίσκουμε τον Μιχαήλο Ναύτη, μέλος της Κρητικής Επιτροπής κατά την Επανάσταση του 1841. Η πατρίδα του πατέρα της Κυριακής ζητούσε λευτεριά! Πως να της την αρνιόταν;”

- Είναι μέρος της ομιλίας του Στέλιου Κουτσοδόντη, ο οποίος ήταν διευθυντής ξενοδοχείων και διευθυντής Ανωτέρας Σχολής Τουριστικών

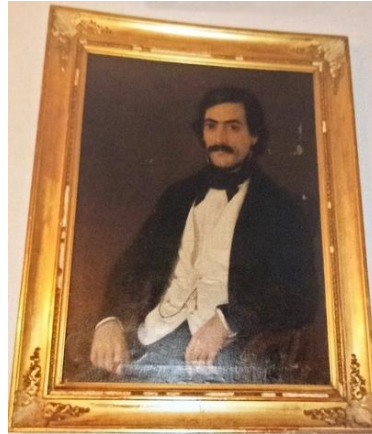
Επαγγελματιών. Ήταν κάτοικος της Νέας Σμύρνης και αδελφός του Μιχάλη Κουτσοδόντη, διευθυντού εργοστασίου Σύρου, και της Ελένης Λιγοψυχάκη. Η μητέρα τους Χριστίνα Αλεξάνδρου Κουτσοδόντη ήταν το γένος Μιχαήλ Γεωργίου Ναύτη και δισέγγονη της μοναδικής Ελληνίδας μέλους της Φιλικής Εταιρείας Κυριακής Μιχαήλου Ναύτη.

- Αυτό το θέμα, ανέπτυξε στο Ροταριανό όμιλο Νέας Σμύρνης ο Στέλιος Κουτσοδόντης το 1997. Στόχος του ήταν να παρουσιάσει την μοναδική γυναίκα Κυριακή Μιχαήλου Ναύτη που ήταν μέλος της Φιλικής Εταιρείας

Από το βιβλίο του Δημάρχου Ν. Λειβαδάρα αναφέρεται:

"Ο Μιχαήλ Ναύτης διετέλεσε ιατρός του Νοσοκομείου της Ερμούπολης και επισκεπτόταν τους αρρώστους μια φορά την εβδομάδα τουλάχιστον... Ο Μ. Ναύτης απεβίωσε στην Ερμούπολη στις 23 Σεπτεμβρίου 1841. Στην Ερμούπολη Φαρμακοποιός ήταν ο Πανταλέων Ναύτης, γιος του Ιατρού Μιχαήλ Ναύτη."

Το βιβλίο του Δημάρχου: "ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ" αναφέρει ένα μεγάλο ιστορικό της δημιουργίας και της ιστορίας του και ιδιαίτερα τονίζει: "Όταν μεγαλουργούσαν οι πρώτοι οικιστές της Ερμούπολης"

Ο Ιατρός Μιχαήλ Ναύτης.

*Από τους πρώτους ιατρούς του Νοσοκομείου
Ερμουπόλεως Σύρου.*

Προσέφερε τις υπηρεσίες από το 1924.

Κειμήλιο της οικογένειας Χριστίνας Λιγοψυχάκη-Δενδρινού

Όρκος στη Φιλική Εταιρεία

ΔΟΜΝΑ ΒΙΣΒΙΖΗ – Η ΘΡΑΚΙΩΤΙΣΣΑ ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

Κείμενο, φωτογραφίες: Χρήστου Θανόπουλου

Η παραμονή της Εθνικής Εορτής της 28^{ης} Οκτωβρίου 2019, με βρήκε στην ακριτική πόλη της Αλεξανδρούπολης. Τα μεγάφωνα της Λέσχης Αξιωματικών στη Λεωφόρο Δημοκρατίας, παϊάνιζαν δυνατά εμβατήρια, τονίζοντας τη σημασία της επετείου που θα ξημέρωνε. Περιδιάβαινα την κεντρική, πολύβουη, ολόφωτη οδό, γεμάτη καταστήματα, καφέ, αυτοκίνητα, περαστικούς και πολλούς φοιτητές της Ιατρικής, Μοριακής Βιολογίας και Παιδαγωγικής Σχολής. Πέρασα μπροστά από το Ιστορικό – Λαογραφικό Μουσείο, την προτομή του εθνικού ήρωα Ίωνος Δραγούμη και κατευθύνθηκα προς την παραλία με τον περίφημο Φάρο. Είχε αρχίσει να σουρουπώνει και στο βάθος του πορτοκαλογάλαζου ορίζοντα, διαγραφόταν η φιγούρα της Σαμοθράκης, του νησιού των Καβείρων, με το όρος Σάος, το ψηλότερο του Αιγαίου Πελάγους.

Η Αλεξανδρούπολη με την ωραία ρυμοτομία, έλκει την καταγωγή της από την αρχαιότητα, όταν ιδρύθηκε πολίχνη από τον Μ. Αλέξανδρο. Ακολούθησε την πολυκύμαντη πορεία της Θράκης, περνώντας από τα χέρια Ρωμαίων, Βυζαντινών, Λατίνων, Οθωμανών. Τον 19^ο αιώνα ψαράδες από Μαρώνεια, Μάκρη, έστησαν τον οικισμό του Δεδέ – Αγάτς (που σημαίνει δένδρο του ασκητή – δερβίση, που δίδαξε και τάφηκε κάτω από μια βελανιδιά).

Το 1871 η περιοχή γίνεται συγκοινωνιακός – εμπορευματικός κόμβος, περνούν οι σιδηροδρομικές γραμμές Μακεδονίας, κτίζονται αποθήκες, εγκαθίστανται προξενεία. Ο αστικός οικισμός ουσιαστικά ιδρύεται το 1876. Το ρυμοτομικό του σχέδιο εκπονούν Ρώσοι μηχανικοί (1877-1879), που συνόδευσαν τα στρατεύματα τους στις επιχειρήσεις του ρωσοτουρκικού πολέμου. Τότε κτίζεται και ο Φάρος στο λιμάνι (1880). Αργότερα διέρχεται το περίφημο Orient Express (γραμμή Βερολίνου – Κωνσταντινούπολης, 1897). Καταλήφθηκε από τον ελληνικό στόλο το 1912 και στη συνέχεια από τους Βουλγάρους, ενώ το 1919 τέθηκε υπό διασυμμαχική διοίκηση. Με τη Συνθήκη του Νειγύ (1919) η Θράκη πέρασε στο ελληνικό κράτος και μαζί με αυτήν και το Δεδέ – Αγάτς (14/5/1920), που μετονομάστηκε σε Αλεξανδρούπολη, προς τιμήν του βασιλιά Αλέξανδρου. Κτίστηκαν όμορφες οικίες, με ανάμικτα ευρωπαϊκά και ανατολίτικα στοιχεία, ευαγή εκπαιδευτικά ιδρύματα (Ζαρίφειος Παιδαγωγική Ακαδημία, Λεονταρίδειος Σχολή) και ο Ι. Ν. Αγ. Ελευθερίου.

Στην πλατεία του Φάρου, σε μικρή απόσταση από τον Φάρο και κάτω από το 3^ο Γυμνάσιο Αλεξανδρούπολης, στέκει επιβλητικό το ορειχάλκινο σύμπλεγμα

των θαλασσομάχων της Αίνου, του ζεύγους Βισβίζη. Η Δόμνα Βισβίζη είναι η μεγάλη Θρακιώτισσα ηρωίδα, που ποτέ δεν έτυχε της ανάλογης προβολής, όπως οι υπόλοιποι ήρωες της επανάστασης του 1821, έδωσε τα πάντα για την Ελλάδα, αλλά δεν είχε την ευτυχία να δει απελευθερωμένη την πατρίδα της Αίνο (παραθαλάσσια πόλη της Ανατολικής Θράκης, δίπλα στην ελληνοτουρκική μεθόριο του Έβρου). Η Δόμνα Βισβίζη και ο σύζυγος της Χατζηαντώνης Βισβίζης μυήθηκαν στη Φιλική Εταιρεία και αφιέρωσαν ζωή, οικογένεια και περιουσία στην απελευθέρωση και στη Μεγάλη Ιδέα. Η Δόμνα Βισβίζη στέκει αγέρωχη κραυγάζοντας, με τα χέρια προτεταμένα, το δεξί προς τον ουρανό, ενώ το αριστερό δείχνει προς την Αίνο. Ο Χατζηαντώνης Βισβίζης κείτεται στα πόδια της νεκρός, δίπλα σε κανόνι. Πρόκειται για συγκλονιστικό δημιούργημα του γλύπτη Γιώργου Μέγκουλα (1987). Τα αποκαλυπτήρια του γλυπτού έγιναν από τον δήμαρχο Τάσο Σουλακάκη, με καταγωγή από την Αίνο, όπως και πολλοί Αλεξανδρουπολίτες. Εκατέρωθεν του ορειχάλκινου συμπλέγματος στέκουν οι μαρμάρινες προτομές της Δόμνας Βισβίζη και του μεγάλου γιού της Θεμιστοκλή – Τιμολέοντα. Προτομή της Δόμνας Βισβίζη, έργο του Απ. Φανακίδη, υπάρχει και στο Πεδίον του Άρεως, στην Αθήνα.

Η συμβολή της οικογένειας Βισβίζη και των Αινιτών στις ναυτικές επιχειρήσεις του 1821 υπήρξε πολύτιμη. Το 1813 η ναυτική δύναμη της Αίνου ανερχόταν σε 4 μεγάλα καράβια και 60 σακολέβες. Το 1821 τα καράβια της πόλης έφταναν τα 300 και πολλά από αυτά ταξίδευαν μέχρι τη Συρία και την Αίγυπτο.

Ο καπετάν Χατζηαντώνης Βισβίζης, πλούσιος караβοκύρης, είχε στην κατοχή του τα πλοία «Καλομοίρα» και «Δόμνα», τα οποία σάλπαραν από την Αίνο τέλος Μαρτίου του 1821, για να λάβουν μέρος στον Αγώνα, υπό τη σημαία των Ψαριανών. Το μπρίκι «Καλομοίρα» είχε ναυπηγηθεί στην Οδησσό το 1817, από Ρώσους караβομαραγκούς, με ξυλεία πεύκων Αίνου. Ήταν από τα μεγαλύτερα της εποχής, με 14 κανόνια, 140 ναύτες, μήκος 31,10 μ., πλάτος 7,80 μ. και χωρητικότητα 259 τόνους. Στο ευρύχωρο σαλόνι του, έμενε η οικογένεια και αργότερα συνεδρίαζε ο «Άρειος Πάγος» (η τότε κυβέρνηση). Η «Καλομοίρα» πήρε το βάπτισμα του πυρός στην Ίμβρο.

Μετά την έναρξη της Επανάστασης του 1821, οι Αινίτες κατέλαβαν το κάστρο (τέλη Απριλίου, αρχές Μαΐου 1821), αιχμαλώτισαν τις τουρκικές δυνάμεις, οι οποίες όμως εκμεταλλευόμενες την απουσία των αινίτικων πλοίων και ενισχυμένες με 800 άνδρες, κυριάρχησαν και πάλι. Ψαριανή μοίρα τεσσάρων πλοίων με επικεφαλής τον Ανδρέα Γιαννίτση, βομβάρδισε το οχυρό Ιμπριτζέ στον κόλπο του Σάρου και ανακατέλαβε το φρούριο. Στις επιχειρήσεις

συμμετείχε η «Καλομοίρα» του Χατζηαντώνη και της Δόμνας Βισβίζη. Η Αίνος έμεινε για αρκετές μέρες στα χέρια των Ελλήνων, αλλά μετά την ανακατάληψή της από τους Τούρκους, πολλοί κάτοικοι της κατέφυγαν στην επαναστατημένη Ελλάδα, παίζοντας ενεργό ρόλο στον Αγώνα Ανεξαρτησίας, όπως οι: Χατζή Φραντζής Κούταβος, Γιάννης Καραβέλας, ο ιστορικός του Αγώνα Κάρπος Παπαδόπουλος και φυσικά ο Χατζηαντώνης Βισβίζης με την οικογένειά του. Αινίτικα πλοία ενώθηκαν με τον ελληνικό στόλο και συμμετείχαν στις ναυτικές επιχειρήσεις. Στη Σύρο έφθασαν 8 Αινίτες πρόσφυγες το 1821 και συνολικά 70 έως το 1830, σύμφωνα με το «Παλαιόν Δημοτολόγιον» (1821-1830).

Η «Καλομοίρα» μετέφερε τον Σερραίο μεγαλέμπορο- τραπεζίτη Εμμανουήλ Παππά, από την Κωνσταντινούπολη στο Άγιον Όρος με πολλά εφόδια (Φεβρουάριος 1821) για να ξεκινήσει την Επανάσταση στη Χαλκιδική. Μετά την αποτυχία του εγχειρήματος, ο Χατζηαντώνης Βισβίζης τον μετέφερε νεκρό στην Ύδρα. Συμμετείχε επίσης στις ναυμαχίες του Άθω, της Λέσβου και της Σάμου. Το 1822 (Απρίλιος – τέλος Ιουλίου), υποστήριξε τις επιχειρήσεις των: Δημητρίου Υψηλάντη, Οδυσσέα Ανδρούτσου, Νικήτα Σταματελόπουλου (Νικητάρá), στην Αγ. Μαρίνα της Λαμίας, οι οποίοι προσπαθούσαν να παρεμποδίσουν την κάθοδο του Δράμαλη στη νότιο Ελλάδα. Περιέπλεε τον δίαυλο των Ωρεών (βόρειο στενό Ευβοίας – Στερεάς Ελλάδος) και κανονιοβολούσε τους Τούρκους σε: Στυλίδα, Θερμοπύλες, Εύριπο, Βρυσάκια. Διέσωσε 3.000 Έλληνες αποκλεισμένους από τα τουρκικά στρατεύματα.

Απηύθυναν επιστολές ευγνωμοσύνης και αναγνώρισης των υπηρεσιών του ζευγους Βισβίζη οι: Οδυσσεύς Ανδρούτσος, Νικήτας Σταματελόπουλος και ο αντιπρόεδρος του «Αρείου Πάγου» Άνθιμος Γαζής.

«Δια του παρόντος φανερώνομεν και αποδεικνύομεν ότι ο Χ΄ Αντώνιος Βισβίζης, Αινίτης, ευρισκόμενος εις νησίον Λιβάδα, όστις από Όλυμπον είχε έλθει προς τον Άρειον Πάγον για υπόθεσιν του Γένους, και όντες ημείς πολιορκισμένοι εις Αγίαν Μαρίναν από τους εχθρούς με κανόνια επτά χτυπώντας μας...αμέσως εσηκώθη με μεγάλον πατριωτισμόν εις τα πανιά, και ήλθε με το καράβι του προς βοήθειαν μας και δίδωντας μας τα δύο κανόνια... εκράτησεν τρεις ημέρας πόλεμον ακαταπαύστως με κανόνια και ούτως ημπόρεσε ίνα εμβαρκαρισθή η κολώνα μας από τρεις χιλιάδες και να σωθεί...

Εκ του Μόλου Παλαιοχωρίου τη 15^η Απριλίου 1822

Οδυσσεύς Αντρήτσου

Νικήτας Σταματελόπουλος

Ο Χατζηαντώνης Βισβίζης έχασε τη ζωή του από βόλι στον Βόρειο

Ευβοϊκό, την 21^η Ιουλίου 1822, πάνω στο κατάστρωμα του πλοίου του «Καλομοίρα». Ετάφη στο νησάκι Λιβιάδα της Εύβοιας, πίσω από το ιερό του Ι. Ν. Αγίων Αναργύρων. Τη διακυβέρνηση του πλοίου ανέλαβε αμέσως η γυναίκα του Δόμνα Βισβίζη, ήδη έμπειρη στις πολεμικές επιχειρήσεις και συνέχισε την πολιορκία του Ευρίπου με τη βοήθεια του καπετάν Σταυρή (υπαρχηγού του πλοίου). Η Δόμνα Βισβίζη, κόρη γαιοκτήμονα της Θράκης, γεννήθηκε το 1783, παντρεύτηκε το 1808 τον Χατζήαντώνη Βισβίζη και απέκτησαν 5 παιδιά. Η Δόμνα Βισβίζη πολέμησε σαν άνδρας και συγκρίνεται από τον ιστορικό του Αγώνα Ιωάννη Φιλήμονα, με την Σπετσιώτισσα Μπουμπουλίνα. Έλαβε μέρος στην πολιορκία του Ευρίπου και σε επιχειρήσεις στο Αιγαίο. Από τους ιστορικούς Φιλήμονα και Σπηλιάδη έλαβε την προσωνυμία «καταδρομέας του Αιγαίου».

Όταν εξαντλήθηκαν τα εφόδια και τα χρήματα της οικογενείας, η οποία άλλωστε δεν έλαβε καμία οικονομική ενίσχυση από οποιονδήποτε, η Δόμνα Βισβίζη αδυνατούσε πλέον να συντηρήσει πλοίο με πλήρωμα και παραχώρησε την «Καλομοίρα» στην ελληνική κυβέρνηση. Στα τέλη του 1823 οι Υδραίοι ζήτησαν το πλοίο της για τις ανάγκες του υδραϊκού στόλου. Ο πυρπολητής Πιπίνος το χρησιμοποίησε ως πυρπολικό, για να κάψει στον Τσεσμέ της Μ. Ασίας το 1824 την τουρκική φρεγάτα «Χαζνέ – Γκεμνισί» (καράβι – ταμείο – θησαυροφυλάκιο του τουρκικού στόλου). Πάμφτωχη και άρρωστη, με τα 5 ορφανά κατέληξε στο Ναύπλιο, όπου προσπαθούσε να τραβήξει το ενδιαφέρον της Διοίκησης στα λιμοκτονούντα παιδιά της. Το ένα παιδί χάθηκε λόγω λιμού (1826). Έλαβε μικρή σύνταξη 30 δρχ. τον μήνα, πήγε στη Μύκονο και μετά κατέληξε στην Ερμούπολη (1845). Πέθανε στον Πειραιά (1850) σε ηλικία 66 ετών, ξεχασμένη από όλους και σε έσχατη ένδεια.

Το φιλελληνικό κομιτάτο του Παρισιού, προσπαθώντας να περιθάλψει τα παιδιά των αγωνιστών, έφερε στο Παρίσι τον μεγάλο γιο των Βισβήζηδων, Θεμιστοκλή – Τιμολέοντα, μαζί με τα παιδιά των: Κανάρη, Γιαννίτση, Μ. Μπότσαρη και Παλάσκα. Ο νεαρός Θεμιστοκλής - Τιμολέων Βισβίζης είχε ωραία ελληνικά χαρακτηριστικά και έγινε ο αγαπημένος προστατευόμενος των φιλελληνικών κύκλων της γαλλικής πρωτεύουσας. Το πορτραίτο με τα λόγια της μητέρας του Δόμνας από κάτω, καθώς τον αποχαιρετά για τα ξένα, κυκλοφόρησε σε χιλιάδες λιθογραφικά αντίτυπα στην Ευρώπη, για την συγκέντρωση χρημάτων από τους φιλέλληνες Γάλλους και την αποστολή εφοδίων στον δοκιμαζόμενο ελληνικό λαό. Ο Θεμιστοκλής - Τιμολέων Βισβίζης επέστρεψε στην Ελλάδα (1832) και διορίστηκε ακόλουθος του Υπουργείου Εξωτερικών. Από το 1845 έως το 1876 ήταν διοικητής Νάξου. Η Μαριορίτσα Χατζηαντώνη Βισβίζη, αδελφή του Θεμιστοκλή – Τιμολέοντα, συνέταξε επιτάφιο λόγο για τον πατέρα της και ζήτησε από τον Καποδίστρια την αναγνώριση της

προσφοράς του στον Αγώνα. Ο Καποδίστριας απάντησε θετικά και ο επιτάφιος δημοσιεύτηκε «δια των πιεστηρίων του κράτους» (Εθνικό Τυπογραφείο), τον Ιανουάριο του 1829.

Ο Κορονηναίος Αντώνης Ρωσσίδης ανέσυρε από τη λήθη δημοτικό άσμα που τιμά την ηρωική Θρακιώτισσα καπετάνισσα.

Πουλάκι πόθεν έρχεσαι, πουλάκι για αποκρίσου
μην είδες και μην άκουσες για την κυρά Δομνίτσα,
την όμορφη και δυνατή, την αρχικαπετάνα,
πού 'χει καράβι ατίμητο και πρώτο μέσ' στα πρώτα,
καράβι γοργοτάξιδο, καράβι τιμημένο
καράβι που πολέμησε στις Ίμπρος το μπουγάζι;

Και το πουλάκι στάθηκε και το πουλάκι λέει:
την είδα την απάντησα σιμά στο Αγιονόρος.
Τρεις μέρες επολέμαγε με δυο χιλιάδες Μούρτους,
καράβια εδώ, καράβια εκεί, καράβια παραπέρα
και τούτη σαν τον αητό όρμαγε και χτυπούσε...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αναγνωστοπούλου – Παλούμπη Αναστασία, *Πρόλογος, Περιοδικό Περίπλους Ναυτικής Ιστορίας, Τεύχος 94, Ιανουάριος – Μάρτιος 2016, Τριμηνιαία έκδοση Ναυτικού Μουσείου Ελλάδος*
- 2) Βαρθαλίτης Β. Δημήτρης, *Δημοτολόγιον Παλαιόν, 1821 – 1830, Απογραφή των προσφύγων του 1821, Συριανά Γράμματα, Τεύχος 6, Περίοδος Β', Δεκέμβριος 2019, Έκδοση Ελληνογαλλικής Σχολής Άγιος Παύλος Αθηνών*
- 3) Ορδουμποζάνης Θεόδωρος, *Αγάλματα, προτομές, μνημεία και ηρώα στην Αλεξανδρούπολη*, <https://ordoumpozanis-teo.blogspot.com/2009/08/blog-post-24.html>
- 4) Τζιώρας Ηλίας, *Δόμνα Βισβίζη: Η Θρακιώτισσα Μπουμπουλίνα*, 24/3/2016, *Alexandroupoli online*
- 5) <https://www.alexpolisonline.com/2012/03/blog-post-771.html>, *enikos.gr* πρώτη δημοσίευση
- 6) <https://www.e-evros.gr/gr/eidhseis/3/domna-bizbizh-h-hrwikh-8rakiwtissa-kapetanissa-ths-epanastashs/post29252>
- 7) <https://el.wikipedia.org/wiki/Οικογένεια-Βισβίζη>

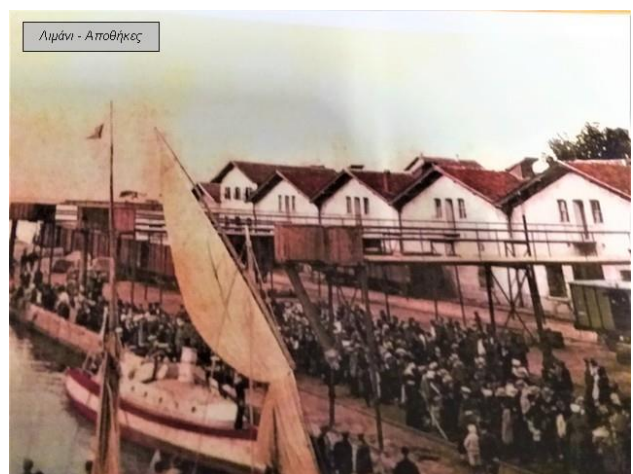
Μνημείο Βισβίζη

Ο Φάρος

Το μεγαλοπρεπές πλοίο της οικογένειας Βισβίζη, η "Καλομοίρα"

Λιμάνι - Αποθήκες

ΣΥΡΙΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ...

Η ΜΑΚΡΙΑ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

Του Τάκη Κυριτσόπουλου

Ντακ-ντουκ, ντακ-ντουκ, ο Θράσος χτυπά το κεχριμπαρένιο του μπεγλέρι, όπως κάθετα διπλοπόδι στο παγκάκι του Καρνάγιου και αναπολεί τα παρελθόντα. Κάθε χάντρα κι ένα χτες. Πάνε τρία χρόνια από τότε, στη μεγάλη κρίση της ναυτιλίας. Στο λιμάνι μας ήτανε τόσα πολλά τα παροπλισμένα λίμπερτις, που σχημάτιζαν μια ντάνα από την Ηλεκτρική ίσαμε τη Λαχαναγορά.

Ο Θράσος την περίοδο εκείνη εργαζότανε νυχτοφύλακας (βατσιμάνης) σε ένα μοτορσιπάκι αραγμένο στο Καρνάγιο. Ούτε ρεύμα μέσα, ούτε μάγειρας, ούτε τίποτα. Μια λάμπα θυέλλης τον φώτιζε και μια γκαζιέρα είχε, που ψευτομαγείρευε καμιά μακαρονάδα ή καμιά ταχινόσουπα.

Νωρίς τα βραδάκια άραζε στην πρύμνη και έπαιρνε καθαρό αέρα. Κάποια στιγμή πέρασαν από κάτω η Ερνούλα με πουλουδάτη ρόμπα, που την είδε ο Θράσος και έφτυνε μετά μισή ώρα στο κατάστρωμα και πλάι της η Ζία, νέα, αεράτη και με πράσινο πουά τσιτάκι.

Την ατηράει με το μάτι του το καλό έτσι ψηλοκάπουλη και τριζάτη καθώς ήτανε και ξυπνά μέσα του ο αλέκτωρ.

Ξαναπερνούν την άλλη βραδιά, οπότε αρχίζει το τηλεβλεφάρισμα και η διακριτική οξυγονοκόλληση. Τον κόβει κι εκείνη και δείχνει αρέσκεια. Μετά δυο μέρες η Ζία διέρχεται από κει άνευ της γραίας και ο Θράσος δραπτόμενος της ευκαιρίας βάζει μαδέρι εξόδου και σαλτάρει στο μόλο.

— Ποθυμάτε μαμζέλ, να βαδίζομεν ομού στις προκυμαίαις;

— Έλα, έλα, ακκίζεται η Ζία όλο σκέρτσο και νάζι.

Πορπατάνε ομού μέχρι του Φουσκή το συνεργείο και αλλάζουνε ταυτότητες. Τα λένε πίτσι-πίτσι χαμηλόφωνα και ο Θράσος δηλώνει απερίφραστα:

— Να γνωριστούμε επαρκώς και σκοπός ο γάμος ...

— Άσε με να το σκεβώ και αύριο θα σου απαντήξω ...

— Θα αναμένω εναγωνίως. Έχεις κανέναν άλλο δεσμό μήπως;

— Αυτή την περίοδο είμαι άνευ καβαλιέρο ...

— Αλήθεια; Πάρε όρκο ...

— Να φάω τα κόκκαλα της μαμάς ...

— Κι εγώ μαθές ζω καλογερισκώς και εγκρατώς. Είμαι και τρυφεράκιας. Τι λες;

— Ό,τι πει πια ο Θεός ...

Πέρασε ένα τέρμινο και κάποιο απόγευμα ο Θράσος κατέφτασε κουστουμάτος στο σπίτι με λευκές γλαδιόλες από αυτές που πάνε στις κηδείες. Η Ζία έκανε τις συστάσεις.

— Να σας γνωρίσω τον μνηστήρ μου.

— Πότε προκάνατε για να 'χουμε καλό ρώτημα;

— Θα 'ναι και δυο μήνες, καλέ μαμά ...

— Έχουμε αλαφρύ συναίσθημα (αίσθημα ήθελε να πει), πρόσθεσε ο

Θράσος ανάβοντας τσιγάρο άνευ φίλτρου.

Ο Ζεβανζέλ ατηρούσε με ένα μοσχαρίσιο χαμόγελο χωρίς να μιλά.

— Εργασία περικαλώ;

— Λεύτερος 'παγγελματίας, μανδάμ ...

— Όνομα;

— Θράσος με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η Ερνούλα μειδίασε λες και της χαράξανε τα χείλια με σουγιά.

— Εγώ να ξέρετε δε δίνω την κόρη μου στον πρώτος τυχών.

— Από ζωηρό σόι βαστώ. Εμένα που βλέπετε παραλίγο να βγάλω το γυμνάσιο ... Στο δρόμο δε, μέχρις και κύριο Θράσο με φωνάζουνε ...

— Καλά, καλά. Πέρνα αύριο μετά το οικογενειακό συμβούλιο.

Σαν έμειναν μόνοι η Ερνούλα αποπήρε τη θυγατέρα της.

— Μπας και σου 'χει ... βγάλει τα μάτια; Μα καλά τι είδες απ' αυτόνα;

— Αυτόν θέλω και άλλον ουδένα ...

Τότε επενέβη ο Ζεβανζέλ ως κολόνα του σπιτιού.

— Μην της κόβεις, Ερνούλα, την τύχη. Ο έρως είναι τυφλός και θελξίνους.

— Σιλάνς, Βαγγέλη. Εγώ κάνω κουμάντο εδώ μέσα. Αύριο μπορεί να μας ζητήξει και έπιπλα. Πού ξέρω εγώ;

— Τι να γένει γυναίκα; Μια θυγατέρα την έχουμε ...

— Και το μάτι του γυαλίζει άγρια! Αυτός θα ριχτεί και σε μένα καμιά ώρα ...

— Δεν έχεις φόβο. Πέρασε η κλάση σου ...

Κύλησαν οι μήνες, απολύθηκε ο Θράσος απ' τη δουλειά του και ήρθε η κοιλιά της Ζίας ... και τουμπάνιασε. Αν και δίχως στεφάνι, τι να γίνει, τον πήρανε σώγαμπρο στο σπίτι, τον ταΐζανε, τον ποτίζουνε, τον τσιγαριάζανε, αλλά προϊόντος του χρόνου έπεσε στη δυσμένεια της Ερνούλας. Ο Ζεβανζέλ τον λυπότανε από μέσα του, ως προπονητή της ομάδας του της «Ρόνστιμπακ», αλλά δεν έκανε ζάφτι την Ερνούλα.

— Απομονή, γαμπρέ, έλεγε στον Θράσο καθώς τον χαρτζιλίκωνε κρυφά.

— Είμαι μακρόθυμος, πατέρα ...

Στο δρόμο όμως Θράσος και Ζία βαδίζανε χεράκι – χεράκι και η γειτονιά είχε να το λέει:

— Έχταχτο ζεύγος!

Η ευκαιρία παρουσιάστηκε από τον Πειραιά. Μια μεγάλη εφοπλιστική εταιρεία ζητούσε καμαρότο και ο μπάρμπα Τάσος, που έκανε τα πληρώματα, τον ειδοποίησε. Ετοιμάστηκε ο Θράσος, έδεσε με σπάγκο τη χάρτινη βαλίτσα του και φίλησε σταυρωτά τον Ζεβανζέλ, ο οποίος του ξηγήθηκε μια χρυσή λίρα για τα πρώτα έξοδα ... ερήμην της Ερνούλας. Η Ζία ανέβηκε στο περβάζι του παραθύρου να πηδήξει στο δρόμο.

— Μη, κόρη μου, θα σκοτωθείς και δεν κάνει. Είσαι και στο μήνα σου. Θα ξανάρθει ο Θράσος αφού καζαντίσει με χρόνια και ζαμάνια ...

— Καλά, καλά να πέσω τότες ... απ' το μέσα μέρος του παραθύρου αν είναι έτσι ...

Η Ερνούλα τότε έβγαλε όλη της την κακία. Στο μάτι της εμφώλευε το μίσος.

— Στον αγύριστο να πας και να σε φάει ο χαρχαρίας.

Δεν πρόκανε όμως να αποσώσει τη φράση της, γιατί η Ζία ως μαινάδα όρμηξε και της τράβηξε γκραντζουνιά στο μάγουλο, που της κατέβασε πέτσα.

Ήτανε μια ονομαστή πλοιοκτήτρια εταιρεία με είκοσι κομμάτια βαπόρια. Στεγαζόταν σε ένα επιβλητικό μέγαρο του Πειραιά με φιμέ τζάμια και πολυτελή γραφεία σε όλους τους ορόφους.

Για τη θέση του καμαρότου υπήρχαν στον κατάλογο αναμονής άλλα δώδεκα άτομα, όμως τελικά προτιμήθηκε ο Θράσος, γιατί είχε το ίδιο επώνυμο με τον εφοπλιστή.

Ο διευθυντής για τα πληρώματα τον δέχτηκε σε ένα τεράστιο γραφείο με μινιατούρες πλοίων σε γυάλινες προθήκες, ρεπλικές γνωστών ζωγράφων στους τοίχους και φυτά εσωτερικού χώρου τροπικής προέλευσης.

— Ψάχνουμε για έναν καλό θαλαμηπόλο άρχισε χωρίς περιστροφές.

— Ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση, απάντησε μετριοφρόνως ο Θράσος δείχνοντας τον εαυτό του.

— Αναχωρείς Παρασκευή για Κωνσταντινούπολη. Τόσος ο μισθός σου. Άμε τώρα να σε εξετάσει ο γιατρός και να ετοιμάσεις τα συμπράγαλά σου. Υπόγραψε και τούτο το χαρτί που σου δίνω. Θα πάρεις μια προκαταβολή ... για να μου δώσεις μισό μηνιάτικο για τη μίζα μου. Καλά ταξίδια λοιπόν και ακύμαντα ...

Μαζί με τον Θράσο θα πήγαινε και ο γιός του εφοπλιστή με το τρένο να επισκεφτεί το καράβι. Στο τρένο μέσα δεν συναντήθηκαν μεταξύ τους, γιατί του μεν Θράσου του βγάλανε ... πρώτη θέση με δικό του κουπέ και όλα τα κομφορ, του δε γιού του εφοπλιστή τρίτη θέση τελευταίο βαγόνι, όπου συναγελαζόταν με μετανάστες, ρομά και φαντάρους.

Φτάνοντας στην Πόλη μια πολυτελής κάντιλακ περίμενε στο σταθμό και δυό καμπαρντινάτοι με ρεπούμπλικες υποδέχτηκαν τον Θράσο με ρεβεράντζες, τεμενάδες και σαλαμαλέκια.

— Γκέλ μπουρντά, Θράσο εφέντη. Περιπεράστε να σας φιλοξενήσουμε. Το πλοίο θα καθυστερήσει μια μέρα να φτάσει.

Τον οδήγησαν σε ξενοδοχείο πέντε αστέρων με κρεμαστούς κήπους και πισίνες και ο ίδιος ο διευθυντής τον καλωσόρισε στην είσοδο.

Καμαριέρες και γκρουμ τον οδήγησαν στη σουίτα του μεταφέροντας τη μίζερη βαλίτσα του, τη δεμένη με σπάγκο.

Η σουίτα του, στο ρετιρέ παρακαλώ του ξενοδοχείου, που έβλεπε στον Κεράτιο Κόλπο είχε έκταση πάνω από εκατό τετραγωνικά, ένα κρεβάτι να παίζεις τένις και ένα ειδικά διαμορφωμένο χαμάμ.

Κατέβηκε μετά στο ρεστοράν, όπου οι ένοικοι τρώγανε συνοδεία ορχήστρας. Για προδόρπιο πήρε ένα ντοντουρμά με συνοδεία γιουνάν ρακί, κυρίως πιάτο χανούμ μπουρέκ, ταβούκ γιοκτσού και ίτς πιλάφ, ενώ για επιδόρπιο προτίμησε ένα σερμπέτι μαζί με караγκιόζ μπακλαβά και λαχταριστό κετέν χαλβά σε αλουμινόχαρτο μέσα.

Το απόγευμα τον ξενάγησαν στα αξιοθέατα της Πόλης και το βράδυ του φέρανε ένα χανουμάκι να του χορέψει οριεντάλ μαζί με έναν αράπη να του

κάνει αέρα με το φτερό! Όλη η λάγνα ανατολή στα πόδια του!

Αντίθετα με τον Θράσο, τον γιό του εφοπλιστή τον περίμενε στο σταθμό ένας ταλαίπωρος τουρκαλάς με μουστάκες, βράκα λερή και τουλουπάνι στην ξουρισμένη του κεφαλή.

— Ταμάμ στην ώρα σου ήρθες, μπρε. Πάμε γιαβάς-γιαβάς να προκάνουμε. Τον ανέβασε σε έναν αραμπά που έσερνε ένα κουτσό μουλάρι και τον οδήγησε σε ένα άθλιο χοτέλ στην πιο κακόφημη περιοχή.

Ο οντάς που τον πετάξανε μύριζε κλεισούρα, μπαγιάτικο καπνό και φλιτ ψεκασμού. Το γιατάκι είχε σομιέ και τα κλινοσκεπάσματα ήταν μαγαρισμένα και σχισμένα στις άκρες, ενώ ο νιπτήρας έσταζε συνεχώς. Έφαγε μια πίτα αραβική και ένα κεσέ σιχτίρ πιλάφ με κάρυ. Τη νύχτα δεν έκλεισε μάτι, γιατί ακούγονταν οι εκκωφαντικοί θόρυβοι από μουζικές των πέριξ καφεαμάν, αλλά και τα βογκητά και οι αναστεναγμοί από τις συννευρέσεις των ενοίκων των πλαϊνών δωματίων. Σηκώθηκε μεσ' τη νύχτα και βγήκε στο δρόμο, όπου συνέχισε τον ύπνο του σε κάποιο παγκάκι της πλατείας, μαζί με τους κλοσάρ και τους απόκληρους του μαχαλά.

Την άλλη μέρα λύθηκε η παρεξήγηση. Ο πράκτορας του πλοίου είχε κάνει λάθος και είχε αντιστρέψει τους προορισμούς των δύο, καθότι ο Θράσος δεν είχε μόνο το ίδιο επώνυμο αλλά ... και το ίδιο όνομα με το δελφίνο του πλοιοκτήτη!

Και ο πλοιοκτήτης τον πήρε στο τηλέφωνο, του 'σουρε τα σχολιανά του και εκεί έληξε το ζήτημα.

Το φορτηγό «Ασημένιο Φέρετρο» έβαλε πλώρη για το Ρεσίφι της Βραζιλίας. Ο Θράσος πρόσεξε πως όλοι οι άνθρωποι του πληρώματος ήταν αδυνατισμένοι, σκελετωμένοι σχεδόν, που τους καρδάμωναν η φλούδα και το αποφάϊ! Φοβόντουσαν όμως να διαμαρτυρηθούν λόγω κρίσης, γιατί θα χάνανε τη δουλειά τους. Ρώτησε απέξω-απέξω τι μέρους του λόγου είναι ο καπετάνιος.

— Αυτός όπου να 'ναι θα αγιάσει, είπε ο πρώτος μηχανικός. Να σκεφτείς πως από τις πολλές προσευχές και μετάνοιες που κάνει έχει πάθει κύφωση και αυχενικό σύνδρομο! Άσε πια τα γόνατά του ...

— Μην τον ακούς το μηχανικό στιούαρτ, του ψιθύρισε ο μαρκόνης. Λέρα σου λέω, συνάδερφε! Το παρατσούκλι του είναι ... «Μακριά Σαρακοστή» και από τις κλεψιές στα πληρώματα έχει φτιάξει μια πολυκατοικία, για να τη δώσει, λέει, προίκα της κόρης του, που άμα τη βλέπεις είναι να φωνάζεις το σκύλο!

— Τόσο άσκημη πια;

— Κάλλιο να σε σουβλίσουνε σαν τον Θανάση Διάκο παρά να ξαπλώσεις μαζί της.

Ο καπετάνιος κάλεσε τον Θράσο στην καμπίνα του να του δώσει ρότα. Η καμπίνα θύμιζε παρεκκλήσι της Νταού Πεντέλης. Εικόνες και εικονάκια αγίων κάλυπταν τους μπουλμέδες. Δεξιά οι άρρενες άγιοι και αριστερά ... το θηλέων! Καντήλια κρέμονταν παντού και θυμίαμα τόνωνε την πίστη. Εντυπωσιακή όμως ήταν μια ευμεγέθης φωτογραφία ενός βλογιοκομμένου νέου με σμιχτά φρύδια και βουρτσωτό μουστάκι σωστό έκτρωμα!

— Ποιος είναι ο κύριος της φωτογραφίας, ρώτησε τσουτιασμένος.

— Ω, αυτή είναι ... η κορούλα μου η Ευανθία, απάντησε περήφανα ο καπετάνιος.

— Ο Ιησούς Χριστός νικά κι όλα τα κακά σκορπά ...

— Είπες κάτι γιέ μου;

— Όχι· ένα ξόρκι έκανα ...

— Είπα κι εγώ ...

Ο πλοίαρχος ήταν ένας ευτραφής τύπος με κοιλιές και προγούλια, μάτι εωσφορικό και μουστάκι τύπου Ηρακλή Πουαρό χρώματος γκρίζου προς το αρζάν. Ήταν προχωρημένης ηλικίας και τα γυαλιά του ακουμπούσαν στην άκρη της μύτης.

— Θέλω να εμπεδώσεις αυτά που θα σου πω, Θράσο, γιορντάση μου.

— Είμαι ατσίδα, τα παίρνω με την πρώτη!

— Το πλεούμενο να ξέρεις είναι γεμάτο ... αμαρτωλούς και εμείς με τη νηστεία οφείλουμε να τους οδηγήσουμε στην οδό της Ορθοδοξίας.

— Όβερ, ελήφθη ...

— Να τηρούμε κατά γράμμα το εορτολόγιον. Να τιμούμε ρε, τη μνήμη των αγίων πατέρων.

— Μάλιστα καπετάνιο. Γι' αυτό είμαι εδώ.

Ο καπετάνιος γέλασε αισχροκερδώς και συνέχισε:

— Όμως είναι νιονιόκοι και τρώνε το πλεμόνι που τους πασάρω. Κουμαντάρησέ τους λοιπόν κατά το πνεύμα μου και θα 'χεις κι αποσοστά. Θα αμείβεσαι με το περιπλέον ...

— Είμαι ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση, υπερθεμάτισε ο Θράσος.

— Μελέτησε λοιπόν το τεφτέρι με τις οδηγίες μου και πράξε. Φύγε τώρα, προσευχήσου και μηκέτι αμάρτανε ...

Στο πλήρωμα είχε πέσει τέτοια ξενηστικομάρα, που τα βράδια οι άνθρωποι ... κατάπιναν το σάλιο τους για να χορτάσουν! Κάθε μέρα, βλέπεις, όλο και κάποιος άγιος θα γιόρταζε και έπρεπε να τηρούν νηστεία προς χάριν του.

— Πώς πάμε, ρε παιδιά, ρώτησε δυο τύπους πούχαν μπαρκάρει ναύται, σωστά φιτίλια της λάμπας απ' την αδυναμία.

— Πώς να πάμε, ρε μάστορα, πόχουμε να φάμε κρέας από τον καιρό που ανακαλύφθηκαν οι σέσουλες ...

Ο Θράσος τους λυπήθηκε από μέσα του.

— Ο Κύριος με έστειλε να σας σώσω. Από δω και στο εξής θα τρώτε αστακοουρές και γαρίδα αβγομένη.

Ανέβηκε κατόπιν στη γέφυρα και βρήκε τον καπετάνιο να λέει ευλαβικά τα πατερμά του και να κάνει χαμηλές μετάνοιες. Πλησίασε αθόρυβα, σεμνός σαν διακάκι με το εορτολόγιο παραμάσχαλα.

— Τι εορτή έχουμε σήμερα, καμαρότε;

— Μαλαχίου προφήτου, Γορδίου μάρτυρος και Ευστρατίου του οσίου ...

— Μεγάλη σχόλη! Τσάι με παξιμάδι μπαγιατικό να βγάλεις σήμερα να φάνε ...

Την άλλη μέρα πάλι τα ίδια.

— Κόνωνος οσίου, Αρχελάου και Ευλαμπίου των θαυματουργών, απάντησε και αμφοτέροι σταυροκοπήθηκαν άπαξ.

— Ελιές από εκείνες τις κρεατωμένες με τους σκώληκες να βγάλεις, άντε και ολίγη φέτα για ποικιλία. Α, και ένα σεκερλή καφέ θέλω να με κάνεις τώρα.

Το πλήρωμα μάσαγε κομμάτια τραπεζομάντηλο και εκλιπαρούσε τον Θράσο.

- Νισάφι, καμαρότε. Ένα σποράκι, ένα ψιχουλάκι, έναν τελεμέ ...
- Φύετε, δεν ευκαιρώ ...

Τα πράματα πήραν ν' αγριεύουν μέρα με την ημέρα.

— Ρε θα σε δέρνουμε είκοσι ώρες να μαλακώσεις, τον απείλησε ένας ναύτης ντερέκι, που είχε και ένσημα στις αγροτικές της Κασσάνδρας και ήτανε, αδρεφέ μου, μπουνιά και κηδεία!

Ο Θράσος το ντορό του όμως. Αλόγατο πιστό στον καπετάνιο. Καθημερινά γύριζε με ένα λιβανιστήρι στους διαδρόμους και θυμιάτιζε ...

- Ευλογία Κυρίου και έλεος έλθει εφ' υμάς ...
- Άγιον Όρος ρε, μας έκανες τους αλονέδες, αγρίεψε ο ... Κασσάνδρας. Όπως πάμε θα αγιάσουμε στο φινάλε.
- Είσαστε στη σωστή κατεύθυνση.

Το επόμενο πρωί ο καπετάνιος στη γέφυρα έψελνε αβόζο – αβόζο το τροπάριο της Κασσιανής μαζί με το σκάπουλο της βάρδιας, που έκανε τον αριστερό ψάλτη στην ενορία του και κονόμαγε πενηντάρι έξτρα, ευλογημένο. Άμα τελειώσανε τα ψαλτικά ο Θράσος πλησίασε, κατέβασε τα μάτια του χριστιανικά και έκανε την κάτωθι δήλωση:

- Φλώρου, Λούρου, Λέοντος και Ερμού των ιαματικών.
 - Βαριά γιορτή κι ασήκωτη! Ψωμί βρεμμένο με ζαχαρόνερο να βγάλεις να φάνε μπας και σώσουνε την ψυχή τους. Γκέγκε;
 - Το 'χω υπόψη μου, το ενεργώ ...
 - Στρώνεις, μπράβο ...
- Στο τραπέζι το μεσημεριανό το πλήρωμα είχε αγριέψει.
- Τι θα γένει, θα φάμε πάλι το σκουληκοδόλωμα;
 - Έχω μαγερέψει πράμα να χορτάσει ένα τσούρμο και να περσέψει και για τα ποντίκια ...

- Μας κοροϊδεύεις, ρε θείε;

Ο Θράσος χτύπησε παλαμάκια και κάλεσε το περετικό προσωπικό να σερβίρει.

- Ο σεφ συνιστά οψάριον μαγιονέζα. Άντε καλήν όρεξη, καλήν χώνευση ...

Το ψάρι ήτανε ένας μπαταλαμάς, να το φας μεσημέρι παρά τέταρτο και να σε θάψουνε στη μία και πέντε! Εμπλούτισε το γεύμα με μπακαλιάρο σκέτη τσιμεντόπλακα, που την κοπάναγες με βαριά και δεν έσπαζε!

Κάποιος λαδάς του έκανε ξηγητικό:

- Εδώ ήρθες μωρέ, να κάνεις καριέρα;
- Τη δουλειά μου κάνω, φίλε και μη φτύνεις μυστικά.
- Φύγε με γερό κεφάλι, γιατί θα φύγεις και θα το πάρεις στα χέρια σου.

Καθώς το σκάφος διέπλεε τα Κανάρια νησιά κι ο καπετάνιος ντούρος και χρυσογαλονάτος έπαιρνε στίγμα στη βαρδιόλα, ο Θράσος μπήκε ακροποδητί.

- Τί φτάνει στην ακοή μου; Έβγαλες λέει μουσταλευριά στο πλήρωμα με δική σου πρωτοβουλία χρονιάρα μέρα; Αποκλίνεις, αλιβάνιστε ...
- Ξέρεις καπιτάνιο μου ...

— Ξεράδια ξέρω. Λέγε τώρα το μάθημα γιατί έχουμε κι άλλες δουλειές ...
— Μηνοδώρας, Μητροδώρας και Νυμφοδώρας μαρτύρων.
Ο πλοίαρχος τον οδηγεί στο τσάρτρουμ και του δίνει διάτες στο σιγά.
— Σήμερα θα δουλέψει το σιτηρέσιον της Μεγάλης Παρασκευής. Οκεί;
— Ελήφθη καπετάνιο, τα παίρνω με τη μία. Παρεμπιπτόντως σήμερα πήγε κάποιος να μου βγει και του 'ριξα πέντε αραμπάδες ξύλο, είπε ψέματα ο Θράσος και άναψε τσιγάρο για πρώτη φορά μπροστά στον προϊστάμενο.
— Μπράβο, είσαι γερό παλικάρι! Ποιός ήταν το θύμα;
— Ένας ναύτης που έχει ένσημα στις φυλακές Κασσάνδρας για κάτι ψιλοφόνους.
— Της Κασσάνδρας; Αμάν! Τέλος πάντων δώνε σ' αυτόν τον ... Κασσάνδρα καμιά κονσέρβα στη ζούλα να 'χουμε το κεφάλι μας ήσυχο ...
Την επαύριον πάλι ξανά – μανά.
— Στυλιανού του Παφλαγόνος και Νίκωνος του "Μετανοείτε" ...
— Φρόντιξον ...
— Να φροντίξω καπετάνιο μου, αλλά μας γλέπω για τα επείγοντα περιστατικά.
— Α, που να φας τη γλώσσα σου ...
Στο αναμεταξύ είχε χωθεί ένας αθόρυβος πίσω απ' το ραντάρ και είχε στήσει αφτί, για να δώσει μετά ραπόρτο στους αποδέλοιπους.
Στο τραπέζι την ώρα του φαγητού τον ζύγωσε ο Κασσάνδρας μαζί με δυο τζόβενα.
— Αυτή η φακή, που μας έφτιαξες καμαρότε, είναι σα να τρώμε σκάγια.
— Δεν αισχύνεσαι;
Ο άλλος τότε μασάει το μουστάκι του και του ρίχνει μια σαγονάτη με το χέρι, που στέλνει τον Θράσο ... ελεύθερο υπηρεσίας!

Το απόγευμα ο καπετάνιος κατέβαζε κάτι άστρα με τον εξάντα, όταν ο Θράσος μπήκε στη γέφυρα φασκιωμένος.
— Τι έπαθες, παιδί μου, ανησύχησε ο πλοίαρχος.
— Έπεσα ...
— Πού έπεσες, σε ... καμιά γροθιά; Ας είναι όμως. Τι έχουμε αύριο;
— Ιουλιανής και των συν αυτής 500 μαρτύρων ...
— Πολύ πράμα! Ούτε τη γλώσσα τους δεν πρέπει να βρέξουνε ...
Αυτοστιγμεί μπουκάρουν στη γέφυρα καμιά δεκαριά αγριεμένοι με επικεφαλής τον Κασσάνδρα και αρχινά το μακελειό.
Ο καπετάνιος μπροστά στον ... αρμαγεδδώνα αλλάζει στάση και γνωστοποιεί:
— Αυτόνα βαράτε κατά βούληση. Εγώ απεγδύομαι πάσης ευθύνης.
Το πλήρωμα βρίσκεται στα δυό στενά, δηλονότι άλλο είναι να δέρνεις έναν Θράσο και άλλο έναν καπετάνιο.
— Θα σε ντύσουμε λείψανο, ωρύονται στο Θράσο και ξεκινάνε με σφαλιάρες για ορντέβρ, που τις ολοκληρώνει ο Κασσάνδρας με πέντε αραμπάδες κλοτσοπατινάδα.
Ο καπετάνιος επικροτεί και μοιράζει εύσημα στους κατώτερους.
— Καλώς πράξατε, παιδιά μου. Και το έλεγα εγώ, έδειχνε παλιάνθρωπος!
Κατόπιν αυτού κερνάει τους ... θύτες με κρασί της μποτίλιας.
Δεν περνούν όμως δύο τέρμινα και ο Θράσος πετιέται πάνω. Σηκώνει στήθος και ξηγιέται επίλογο στον καπετάνιο με μια καρεκλάτη μεσοκέφαλα!

Αυτομάτως ο Θράσος τίθεται υπό αυστηρό περιορισμό και στο λιμάνι σαν φτάνουνε τον σιδεριάζουνε με κελεφές και τον απελαύνουν ... οίκαδε για τα περαιτέρω. Στην πατρίδα του αφαιρούν το φυλλάδιο «για βιαιοπραγία κατ' ανωτέρου» και αποπάνω του ... τρώνε και τα δεδουλευμένα, γιατί δεν είχε πάρει προκαταβολή να τους κρατά στο χέρι.

Τώρα στο Καρνάγιο ο Θράσος κάθεται και γλείφει τις πληγές του μπεγλερίζοντας και μεμψιμοιρώντας.

Στο βάθος ακούγεται η αγριοφωνάρα του Μανώλη του πασατεμπά.

— Αστραγάλι και πασατέμπο έχωω ...

Σέρνει το καροτσάκι του τον «Αβέρωφ» με μια φουφού μέσα να ψήνει στραγαλόσπορους ... και φιστίκι αράπικο.

— Πιάσε ένα χωνάκι λιόσπορο, ρε Μανώλη μερακλή.

— Τα λεφτά ... παγκούε, Θράσο, λέει ο Μανώλης, που ποτέ του δεν έδινε πράμα ... βερεσέ!

ΠΑΝΘΕΟΝ
το ιστορικό καφεζαχαροπλαστείο της Ερμούπολης

Κείμενο Χρήστου Θανόπουλου

Φωτογραφίες: Ρούσσου Μάριου, Γ.Α.Κ. Ν. Κυκλάδων, Γιάννη Ρουσσουνέλου,
Χρήστου Θανόπουλου

Το ιστορικό καφενείο της αριστοκρατίας της Ερμούπολης στέκει περιορισμένο, σιωπηλό και εγκαταλειμμένο, στον απόηχο της μακράς πορείας του.

Πιθανότατα ιδρύθηκε τον 19^ο αιώνα και φαίνεται ότι η θέση του ως κεντρικού καφενείου της πλατείας Μιαούλη αναβαθμίστηκε, μετά το κλείσιμο του καφενείου στο ισόγειο της «Λέσχης Ελλάς» (σημερινής Δημοτικής Βιβλιοθήκης) και της εγκατάστασης εκεί του Ταχυδρομικού Γραφείου Σύρου έως το 1960.

« Για πολλά χρόνια υπήρξε σημείο συνάντησης και κοινωνικής καταξίωσης... Κάτω από τη σκιά των φοινίκων, γενιές και γενιές Συριανών πέρασαν από το «Πάνθεον», που ήταν το κατ' εξοχήν στέκι των πλουσίων ή κοινωνικά ισχυρών. Υπήρξε εποχή, ως το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, που δεν ήταν δυνατό σε οποιονδήποτε να γίνει θαμώνας του!» Δημητρόπουλος Αχιλλέας, Σύρος, Οδηγός για τον επισκέπτη, Κυκλαδικές Εκδόσεις, Αθήνα 1993.

Το «Πάνθεον» καταλάμβανε όλη τη δεξιά πλευρά του ισογείου του δημαρχιακού μεγάρου (ΝΑ γωνία), επί της πλατείας Μιαούλη. Περιλάμβανε εκτός από τον καθαυτό χώρο του καφεζαχαροπλαστείου, αίθουσα μπιλιάρδου και χαρτοπαικτική λέσχη. Υπέροχη επίπλωση διακοσμούσε τις αίθουσες, αποπνέοντας άρωμα "belle époque". Παραπλεύρως αριστερά, κάτω από την μνημειώδη σκάλα του δημαρχείου, στάθμευε μονίμως όχημα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας (στην δεκαετία του 60 και του 70).

Το «Πάνθεον» αναφέρεται στο βιβλίο «Το Πανόραμα της Σύρου», υπό Κωνσταντίνου Γ. Γερασιμίδα, επιμέλεια Ε. Μονογυιού, τυπογραφείο εφημερίδος «Κήρυξ των Κυκλάδων», Σύρος 1933 (και φωτοτυπική ανατύπωση του 1987). Στο βιβλίο υπάρχει ανακοίνωση μαζί με τη φωτογραφία του καφενείου και τη λεζάντα: «Το «Πάνθεον» Βενετσάνου Γαβαλλά.»

«Κάτωθεν και αριστερά του Δημαρχιακού Μεγάρου ευρίσκεται το μεγαλύτερο και ωραιότερο καφενείο της Σύρου, υπό την επωνυμία το «ΠΑΝΘΕΟΝ» του κ. Βενετσάνου Γαβαλλά. Το «Πάνθεον» είναι το στολίδι της πλατείας Μιαούλη.

Εν αυτώ τον μεν χειμώνα γίνονται χοροί υπέρ φιλανθρωπικών

οργανώσεων, το δε θέρος λειτουργεί κινηματογράφος υπό την διεύθυνσιν του κ. ΙΩΑΝ. ΔΟΥΓΚΑ συγκεντρώνων πολύν και καλόν κόσμον.

Η περιποίησης της υπηρεσίας του καφενείου είναι προθυμοτάτη, η καθαριότης ζηλευτή.

Το «Πάνθεον» έχει μεταβάλλει εις σωστόν παράδεισον την ανατολικήν πλευράν της πλατείας».

Ο Βενετσάνος Γαβαλλάς (παντρεμένος με την Φραγκίσκα Μαραγκού), είναι ο ιδιοκτήτης του «Πάνθεον» για περίπου 10 χρόνια, κατά τη δεκαετία του 30. Για 5-6 χρόνια συνεταιρίζεται με τον Λεονάρδο Ρούσσο. Αργότερα ο Λεονάρδος Ρούσσος απομένει μόνος και μακροβιότερος ιδιοκτήτης του ιστορικού καφενείου, από το 1946 έως το 1987. Ο Λεονάρδος Ρούσσος (1918-1988) καταγόταν από την Άνω Σύρο. Πέρασε στην Α.Σ.Ο.Ε., φοίτησε για κάποιο διάστημα στην Αθήνα, αλλά δεν ολοκλήρωσε τις σπουδές του και επέστρεψε στην Σύρο. Νυμφεύθηκε την Κανδιώ Ιωάννου Ρούσσου, μοδίστρα στο επάγγελμα και έκαναν 3 παιδιά, τον Αντώνη που έγινε γιατρός, τον Μάριο (φαρμακοποιός) και τον Γιάννη (αρχιτέκτων). Ο Λεονάρδος Ρούσσος για κάποια περίοδο διετέλεσε και πρόεδρος του Τ.Ε.Β.Ε. εστίασης – καφεπωλών.

Ήταν οικεία η φιγούρα του κυρ-Λεονάρδου με την κοιλίτσα και τα λίγα μαλλιά, συμπαθής και προσηνής προς όλους. Επέβλεπε τα πάντα στο καφενείο, ευγενής, φιλικός και κοινωνικός προς εργαζομένους και πελάτες. Τη δεκαετία του 60 και του 70 το «Πάνθεον» ήταν στις μεγάλες του δόξες. Σύχναζαν εκεί οι ευκατάστατοι, οι πιο μεγάλοι σε ηλικία, αλλά και οικογένειες με τα παιδιά τους. Τις Κυριακές ήταν γεμάτα όλα τα τραπεζοκαθίσματα και γινόταν μάχη, ποιος θα πρωτοκαθίσει. Ήπιαν από τις 7 το απόγευμα θέση, για να ακούσουν την Φιλαρμονική του Δήμου, να εκτελεί γνωστά ευχάριστα κομμάτια κλασικής μουσικής από τη μαρμάρινη εξέδρα της Πλατείας Μιαούλη. Οι γονείς κάθονταν στο «Πάνθεον», ενώ τα παιδιά εκτονώνονταν τρέχοντας και παίζοντας πάνω-κάτω στην πλατεία. Η Άννα-Μαρία, ο Γιάννης, ο Σταύρος, ο Πάρις, ο Μιχάλης και πλήθος άλλων παιδιών έπαιζαν το ρολόι («Ρολογά, ρολογά με τα δώδεκα παιδιά, τι ώρα είναι;») και τα «Στρατιωτάκια – ακοίμητα -- ακούνητα – αμίλητα», τα «μήλα», κυνηγητό, κρυφτό, συνήθως μπροστά από τα σκαλιά της δημαρχίας. Οι ώρες του ατέλειωτου παιχνιδιού ήταν μαγικές! Κάποιο βράδυ παραλίγο να βγάλω το μάτι μου, κάνοντας τσουλήθρα δεξιά από τα σκαλιά της δημαρχίας και πέφτοντας με φόρα πάνω στον σιδερένιο φανοστάτη. Η πλατεία γέμιζε ασφυκτικά από κόσμο που πηγαινοερχόταν (νυφοπάζαρο), ενώ ο Γιώργος κατέβαινε ορμητικός με το ποδήλατο του την οδό Θέμιδος. Θυμάμαι ένα αστείο περιστατικό. Κάποιος παράγγειλε ούζο, με μεζέ που περιλάμβανε φέτα βραστού αυγού, σαλάμι, τυρί σε ψωμί και ντομάτα. Το αυγό δεν είχε

καθόλου κρόκο, παρά μόνο ασπράδι και ο πελάτης παραπονέθηκε στον λευκοντυμένο σερβιτόρο, τον Γιώργο. Ο Γιώργος συγκαταβατικός είπε στον πελάτη συμπονετικά: «Σε σένα έτυχε;» Πάντα από τους πελάτες του «Πάνθεον» περνούσαν οι 3-4 φιστικάδες και ένας από αυτούς έπαιζε τα «μονά - ζυγά». Ακολουθούσαν οι λαχειοπώλες και κάποιοι που πουλούσαν λαχνούς βάζοντας στη λοταρία, συνήθως ένα μεγάλο ψάρι.

Και μπήκαμε στην δεκαετία του 80, όπου άλλαζε η Ελλάδα, ξεφεύγοντας από τη μιζέρια της. Ένας αέρας ανανέωσης έπνεε και στη Σύρο. Σιγά – σιγά το κέντρο του ενδιαφέροντος μετατοπιζόταν από την πλατεία Μιαούλη προς το λιμάνι. Το 1987 ο Λεονάρδος Ρούσσος βγήκε στη σύνταξη, κλείνοντας ουσιαστικά τη μακρόχρονη πορεία του φημισμένου καφενείου. Τον επόμενο χρόνο (1988) ο κύρ-Λεονάρδος πέθανε. Σαν να μην άντεξε να χάσει τη μεγάλη του αγάπη, το «Πάνθεον». Το καφενείο έμεινε κλειστό για 6 μήνες περίπου. Τελευταίος ιδιοκτήτης του «Πάνθεον» ήταν ο Βασίλης Μπαντής – Μαρκούτης, από την Αθήνα. Το καφενείο είχε περάσει πια στην τελευταία και πιο δύσκολη περίοδο της ζωής του, καθώς αργόσβηνε. Η πελατεία είχε μειωθεί κατακόρυφα. Ο ιδιοκτήτης δυσκολευόταν να καταβάλει το ενοίκιο των 5.000 δρχ. στον Δήμο Ερμούπολεως. Ζήτησε μείωση ενοικίου, πράγμα που έγινε, με αντάλλαγμα όμως να εγκαταλείψει τον μισό χώρο και να κρατήσει τον υπόλοιπο μισό. Το «Πάνθεον» έκλεισε οριστικά γύρω στο 2003. Τα φώτα έσβησαν, η περιοχή άδειασε από τα τραπεζοκαθίσματα, έμειναν τα δέντρα, σιωπηλοί μάρτυρες του πολυκύμαντος παρελθόντος. Ο χώρος του καφενείου χωρίστηκε σε τρία τμήματα. Το ένα τμήμα κατέλαβε (2010) η Παιδική Βιβλιοθήκη Ερμούπολης Σύρου, Οργανισμός Παιδικών και Εφηβικών Βιβλιοθηκών (Ερμούπολη, Βελβενδός, Μύκη) του κοινωφελούς «Ιδρύματος Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου» της ALPHA BANK (που προωθεί τον ελληνικό πολιτισμό). Στο διπλανό τμήμα (μεσαίο) εγκαταστάθηκαν τα γραφεία του Φο.Δ.Σ.Α. (Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων) Νοτίου Αιγαίου Α.Ε. και το γωνιακό τμήμα παρέμεινε μια σκοτεινή αποθήκη με τραπέζια και καρέκλες, για να θυμίζει ότι εδώ ήταν κάποτε το «Πάνθεον».

Όλες οι μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες (Παρίσι, Βιέννη, Βουδαπέστη, Ρώμη) και όχι μόνο, διατήρησαν, βελτίωσαν και ανέδειξαν τα ιστορικά τους καφενεία, τα οποία αποτελούν πόλο έλξης για τους ντόπιους και τους τουρίστες. Θα ήταν ευχής έργον να άνοιγε πάλι το «Πάνθεον» ως δημοτική επιχείρηση, ή να ενοικιαστεί με χαμηλό μίσθωμα σε κάποιον επιχειρηματία, ώστε να μπορεί η επιχείρηση να είναι βιώσιμη. Το γωνιακό τμήμα, με ομόφωνη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου (2018), προορίζεται να γίνει «Μουσείο Μάνου Ελευθερίου», ώστε να στεγαστούν πλήθος προσωπικών αντικειμένων του

μεγάλου τέκνου της Σύρου, που σήμερα φιλοξενούνται προσωρινά στο Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης. Το «Πάνθεον» θα μπορούσε να λειτουργήσει ως καφέ του «Μουσείου Μάνου Ελευθερίου» ή ανεξάρτητα από αυτό. Επιπλέον θα έπρεπε να μπει άπλετος φωτισμός στην οδό Θέμιδος, ώστε να πάψει να αποτελεί εστία μόλυνσης και δυσοσμίας.

Ευχαριστούμε θερμά την αρχειονόμο κ. Κλήμη των Γ.Α.Κ. Ν. Κυκλάδων, για την ευγένεια, την προθυμία και την άμεση συμπαράσταση της. Θερμότατες ευχαριστίες στον γνωστό φαρμακοποιό κ. Μάριο Ρούσσο, δημιουργό της περίφημης σειράς καλλυντικών αλόης Σύρου Aegean Beauty. Με πολλή αγάπη έδωσε φωτογραφικό και πληροφοριακό υλικό, που αφορά την οικογένεια του και το «Πάνθεον». Είχε την πρόνοια να διαφυλάξει ένα πολύτιμο κειμήλιο, την πινακίδα του «Πάνθεον». Ευχόμαστε ολόψυχα να δούμε το ιστορικό καφεζαχαροπλαστείο να ανοίγει τις πόρτες του και να γίνεται πάλι σημείο συνάντησης, για να αναπολούν οι παλαιότεροι και να μαθαίνουν οι νεότεροι.

Βιβλιογραφία

- Γερασιμίδης Κωνσταντίνος, *Το Πανόραμα της Σύρου*, τυπογραφείο εφημερίδος «Κήρυξ των Κυκλάδων», Σύρος 1933, φωτοτυπική ανατύπωση 1987
- Δημητρόπουλος Αχιλλέας, *Σύρος, Οδηγός για τον επισκέπτη*, Κυκλαδικές Εκδόσεις, Αθήνα 1993
- www.logotypos.gr/posi-erimia-alitheia/ Πόση ερημιά αλήθεια, 1 Απριλίου 2018, Ρουσσουνέλος Γιάννης
- www.costopoulosfoundation.org / Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου

ΤΟ ΠΑΝΘΕΟΝ

Κάτωθεν και άριστερά του Δημορχιακού Μεγάρου εϋρίσκεται τό μεγαλύτερον και ώραιότερον καφενείον της Σύρου υπό την έπωνυμίαν τό «ΠΑΝΘΕΟΝ» τοϋ κ.

ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΥ ΓΑΒΑΛΛΑΣ

Τό «Πάνθεον» είναι τό στολίδι της Πλατείας Μιαούλη.

Έν αὐτῷ τόν μὲν χειμῶνα γίνονται χοροὶ ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν ὀργανώσεων, τό δὲ θέρος λειτουργεῖ κινηματογράφος ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. ΙΩΑΝ. ΔΟΥΓΚΑ συγκεντρῶνων πολλὺν καὶ καλὸν κόσμον.

Ἡ περιποίησις τῆς ὑπηρεσίας τοῦ καφενεῖου εἶναι προθυμοτάτη, ἡ καθαριότης ζηλευτή.

Τό «Πάνθεον» ἔχει μεταβάλλει εἰς σωστὸν παράδεισον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς πλατείας.

Ο Λεονάρδος Ρούσσος

Η Ακρόπολη, το φως του κόσμου, με νέο φωτισμό

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Στα μέσα του 5^{ου} αιώνα π.Χ. πραγματοποιείται στην Ακρόπολη το μεγάλο οικοδομικό πρόγραμμα που έχει συνδεθεί με τα ονόματα ενός μεγάλου πολιτικού, του Περικλή και σημαντικών αρχιτεκτόνων και γλυπτών (Ικτίνου, Καλλικράτη, Μνησικλή, Φειδία). Η περίοδος κατασκευής των μνημείων συνταυτίζεται με τα φιλόδοξα, επεκτατικά σχέδια της Αθήνας και της πολιτικής κύρους που ακολούθησε έναντι των συμμάχων της, κατά την περίοδο της αθηναϊκής ηγεμονίας στην Αρχαία Ελλάδα.

Τα λατομεία της Πεντέλης τροφοδοτούν με λευκό μάρμαρο τα έργα, στα οποία εργάζονται ακατάπαυστα 200-250 εξαιρετικοί τεχνίτες. Έτσι μέσα σε δέκα χρόνια το ιερό αποκτά μια νέα μορφή με τα περίφημα κτίρια και γλυπτά, που θα σφραγίσουν και στη συνέχεια θα συμβολίζουν τις αξίες και τα επιτεύγματα του κλασικού πολιτισμού και κατ' επέκταση του δυτικού πολιτισμού. Το μεγαλύτερο από τα κτίρια, ο πρωταγωνιστής, είναι ο Παρθενώνας (447-438 π.Χ.), δωρικός ναός με ιωνικά στοιχεία, κατασκευασμένος προς τιμήν της θεάς Αθηνάς, προστάτιδας της πόλης των Αθηνών, το τελειότερο ίσως αρχιτεκτονικό έργο που έγινε ποτέ και το οποίο στολίστηκε με μοναδικής ποιότητας γλυπτά (τρίγλυφα, μετόπες, αετώματα, ζωφόρο Παναθηναίων, χρυσελεφάντινο άγαλμα Αθηνάς). Βορειότερα υψώθηκε ένα περίτεχνο-σύνθετο κτίσμα, το Ερέχθειο σε ιωνικό ρυθμό (421-406 π.Χ.), με την περίφημη πρόσταση των Καρυάτιδων. Εκεί στεγάστηκε το αρχαίο ξόανο της θεάς και συνδύαζε την λατρεία της Αθηνάς, του Ποσειδώνα, Ηφαίστου, Βούτου, παλιών βασιλέων της Αθήνας (Ερεχθέα, Κέκροπα, Πανδίωνα) κ.α. Η είσοδος στον ιερό χώρο διαμορφώθηκε με ένα πρωτότυπο και μνημειακό πρόπυλο, το οποίο ποτέ δεν ολοκληρώθηκε, τα

Προπύλαια (437-432 π.Χ.), ενώ λίγο πιο έξω, επάνω σε έναν προμαχώνα υψώθηκε ο κομψός ιωνικός ναός της Αθηνάς Νίκης (421-407 π.Χ.). Μικρότερα ιερά, βωμοί και κοσμικά κτίρια υπήρχαν στον χώρο (Χαλκοθήκη, Βραυρώνειο, Αρρηφόριο, Ιερό Διός Πολιέως, ναός Αυγούστου-Ρώμης), το ορειχάλκινο άγαλμα της Αθηνάς Προμάχου του Φειδία κ.α.

Η επίσκεψη στον Ιερό Βράχο της Ακροπόλεως είναι πάντα μια μοναδική εμπειρία, ακόμα και για κάποιον που την έχει ήδη επαναλάβει πολλές φορές. Ο Σύνδεσμος Συριανών είχε προγραμματίσει ξενάγηση στην Ακρόπολη αρχές Οκτωβρίου 2020, όμως οι υγειονομικές συνθήκες δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή της. Θα πραγματοποιηθεί στο εγγύς μέλλον, μόλις είναι εφικτό.

Λίγες μέρες νωρίτερα και συγκεκριμένα την 30^η Σεπτεμβρίου 2020 εγκαινιάστηκε σε ειδική τελετή στην Πνύκα, ο νέος φωτισμός της Ακρόπολης. Πρόκειται για δωρεά του Ιδρύματος Ωνάση προς την Ελληνική Πολιτεία και υλοποιήθηκε από την βραβευμένη με EMMY διεθνούς κύρους σχεδιάστρια φωτισμού Ελευθερία Ντεκώ και την ομάδα εικαστικού φωτισμού Beforelight. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν σε διάστημα 9 μηνών (μελέτη, σχεδιασμός, παρουσιάσεις στο ΚΑΣ, τελικό στάδιο εργασιών). Έγινε έλεγχος της οπτικής από όλα τα σημεία του ορίζοντα και κάθε πιθανό σημείο θέασης (Άρειο Πάγο, Φιλοπάππου, Μοναστηράκι, Περιφερειακό Γαλασίου), ενώ έχει προβλεφθεί η δυνατότητα εφαρμογής διαφόρων σεναρίων φωτισμού, ανάλογα με τις συνθήκες, αυγή, δύση κλπ. Τοποθετήθηκαν 609 φωτιστικοί προβολείς τύπου LED, 40% λιγότεροι από πριν, με ελάχιστο κόστος συντήρησης, εξοικονόμηση ενέργειας άνω του 65%, νέοι ηλεκτρικοί πίνακες με αυτοματισμούς και νέες καλωδιώσεις, με βελτιωμένες οδεύσεις, που προσφέρουν καλύτερη αισθητική στον χώρο. Η διάρκεια ζωής του έργου θα είναι τουλάχιστον 20 χρόνια. Έγινε αισθητή μείωση της φωτορύπανσης. Τοποθετήθηκε επίσης σύγχρονος ανελκυστήρας πλαγιάς (στη βόρεια πλαγιά του Βράχου) και δημιουργήθηκαν ολοκαίνουριες διαδρομές ΑμεΑ. Παραδόθηκε προς χρήση την 3^η Δεκεμβρίου 2020, Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με ειδικές Ανάγκες. Φωτίζονται διάφορες περιοχές (βράχος, τείχη, Παρθενώνας, Προπύλαια, Ναός Αθηνάς Νίκης, Ερέχθειο, Θέατρο Διονύσου, Στοά Ευμένη, Ιερό Διονύσου, Χορηγικό Μνημείο Θρασύλλου, Ιερό Αφροδίτης, Σπήλαια). Με τη χρήση 14 αποχρώσεων του λευκού ξεχωρίζουν ο βράχος, από τα τείχη και τα 4 σημαντικότερα μνημεία πάνω στην Ακρόπολη. Επίσης ξεχωρίζουν το ένα μνημείο από το άλλο, αλλά υπάρχει μία ενότητα. Αναδεικνύεται ο όγκος και η γεωμετρία κάθε μνημείου. Τα μάρμαρα πιο λευκά από ποτέ, αντανακλούν κάθε πτυχή, κάθε φυσικό υλικό, τονίζοντας το ανάγλυφο της διακόσμησης κάθε μνημείου. Το έντονο κίτρινο-

χρυσό (θερμό-λευκό), που χαμηλώνει στο εσωτερικό του Παρθενώνα και του Ερεχθείου, αναδεικνύει τα αρχιτεκτονικά μέλη, σε αντίθεση με την αυξημένη ένταση του εξωτερικού φωτισμού (ψυχρού-λευκού). «Οι αρχαίοι Έλληνες φώτιζαν με φωτιές τη νύκτα τους ναούς, στην Κοιλιάδα των Ναών, στον Ακράγαντα» (Νίκος Σταμπολίδης, διευθυντής Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης). «Έχει επιλέξει να φωτίσει κάθε λεπτομέρεια, να τονίσει τη λευκότητα του μνημείου, να παρουσιάσει ένα μνημείο απαστράπτον και λαμπερό» (Γιάννης Μετζικώφ, ενδυματολόγος).

Η Ελευθερία Ντεκώ, απόφοιτος του New York University (1990), έδωσε συνέντευξη σε δημοσιογράφο τηλεοπτικού σταθμού (18 Νοεμβρίου 2020). Ως αριστούχος απόφοιτος προτάθηκε από το πανεπιστήμιο της και ανέλαβε τον φωτισμό 5 παραστάσεων σημαντικού μπαλέτου στη Ν.Υόρκη και ακολούθησαν πολλές παρόμοιες δουλειές. Όταν της προτάθηκε ο φωτισμός της Ακρόπολης από το ίδρυμα Ωνάση προβληματίστηκε αρκετά. «Ο φωτισμός πρέπει να διαλέγεται με το μνημείο.... τι του πρέπει; Πώς να φωτίσεις ένα Παγκόσμιο Μνημείο, το Τέλειο, που είναι αυτόφωτο; Έχει ψυχή το μάρμαρο διότι το σμίλεψαν καλλιτέχνες και ποιοί καλλιτέχνες, Φειδίας, Ικτίνος, Καλλικράτης! Οι καλωδιώσεις ήταν δύσκολες στα δυσπρόσιτα σημεία της βόρειας και ανατολικής κλιτύος και όλα έπρεπε να ολοκληρωθούν σε ένα χρονοδιάγραμμα μόλις 45 ημερών!

Οι πρώτοι κάτοικοι του λεκανοπεδίου Αττικής στη διάρκεια των τελευταίων φάσεων της Νεολιθικής Εποχής (3.500-3.200 π.Χ.), διαλέγουν να κτίσουν τις καλύβες τους, την πρώτη «πόλη», στον βραχώδη λόφο ύψους 156 μέτρων, όχι μακριά από τη θάλασσα. Ο λόφος είναι απόκρημνος, παρέχει ασφάλεια, σχετικά ομαλή αρκετά μεγάλη επιφάνεια, με φυσικές πηγές νερού. Στη διαμάχη Αθηνάς-Ποσειδώνα ο μυθικός βασιλιάς Κέκροπας επιλέγει την ελιά και η νέα πόλη παίρνει το όνομα της θεάς Αθηνάς. Στη μυκηναϊκή εποχή (1.200 π.Χ.) κτίζεται η κατοικία του ηγεμόνα και κυκλώπεια τείχη περιβάλλουν τον Βράχο. Η πόλη επεκτείνεται και γύρω από τον Βράχο. Αργότερα κτίζεται οχυρός περίβολος γύρω από την κάτω πόλη και ο Βράχος, το άκρον της πόλης, δηλαδή το ψηλότερο σημείο της ονομάζεται «Ακρόπολη». Από τη Γεωμετρική Περίοδο έπαψε να είναι φρούριο και έγινε ιερό και θρησκευτικό κέντρο της πόλης, με τα πρώτα ιερά. Ναός της Αθηνάς στη θέση του Ερεχθείου (πίων ναός, πυκινός δομός Ερεχθίδης) στεγάζει το «διυπετές» ξόανο της Αθηνάς. Κτίζονται το «Εκατόμπεδο», πώρινος ναός, στη θέση του Παρθενώνα (570 π.Χ.) και ο Αρχαίος Νεώς, αφιερωμένος στην Αθηνά Πολιάδα (525 π.Χ.), μπροστά από τη θέση του Ερεχθείου. Οι Πέρσες πυρπολούν την πόλη των Αθηνών, τα Προπύλαια και τον Προπαρθενώνα (480 π.Χ.), ο οποίος ήταν σε ανοικοδόμηση

και οι κίονες είχαν φτάσει μέχρι τον 3^ο σπόνδυλο. Μετά την ευμενή κατάληξη των μηδικών πολέμων και τη συγκρότηση της Α' Αθηναϊκής Συμμαχίας, οι Αθηναίοι ανοικοδομούν τον Παρθενώνα και τα σημαντικότερα μνημεία της Ακρόπολης. Ο Παρθενώνας με τις τέλειες αρμονικές αναλογίες, με τους 8x17 δωρικούς κίονες, αντί των 6x13 που συνηθίζονταν τον 5^ο π.Χ. αιώνα, με τις καμπυλώσεις του στυλοβάτη, την απόκλιση των κιόνων προς το κέντρο του ναού, την ένταση των κιόνων (ανεπαίσθητο φούσκωμα στο μεσαίο τμήμα τους). Όλα συντείνουν ώστε ο ναός να είναι ανάλαφρος, μεγαλοπρεπής, ένα παλλόμενο οργανικό σύνολο. Αργότερα η Αθήνα ξεπέφτει σε μικρή επαρχιακή πόλη, ακολουθούν: η επιδρομή Ερούλων πυρπόληση Παρθενώνα και καταστροφή Αθήνας (267 μ.Χ.), επισκευές Παρθενώνα από αυτοκράτορα Ιουλιανό (363 μ.Χ.), επιδρομή Βησιγότθων Αλάρικου (396 μ.Χ.), η μετατροπή του Παρθενώνα σε χριστιανικό ναό της Παναγίας Αθηνιώτισσας (6^{ος} αι.), επισκευή Προπυλαίων (8^{ος} αι.), επίσκεψη αυτοκράτορα Βασιλείου Β' (1018), Φραγκοκρατία (από Φράγκους-Φλωρεντίνους-Καταλανούς 1205-1456), η Ακρόπολη εγκαταλείπεται από τον μητροπολίτη Μιχαήλ Ακομινάτο (Χωνιάτη), που την παραδίδει στους Φράγκους, προσθήκη καμπαναριού στη νοτιοδυτική γωνία Ναού Παναγίας Αθηνιώτισσας που διαθέτει πλέον κεραμοσκεπή (1204), ενίσχυση Προπυλαίων (1400). Τα Προπύλαια έχουν μετατραπεί σε διώροφη κατοικία του λατίνου ηγεμόνα, το ίδιο και το Ερέχθειο. Γίνεται προσθήκη Πύργου (κουλά) Προπυλαίων (1450) νότια και ενός δεύτερου στη βόρεια πλευρά (Belvedere). Ο Παρθενώνας μετατρέπεται σε λατινική εκκλησία (Santa Maria di Atene, Notre Dame). Επί Τουρκοκρατίας (1456-1687, 1688-1822, 1827-1833), η Ακρόπολη μετατρέπεται σε τουρκικό οχυρωμένο συνοικισμό, με οικίες-κήπους, όπου ζουν οι λίγοι Τούρκοι, κυρίως αξιωματούχοι, με τις οικογένειες τους. Ο Τούρκος φρούραρχος μένει με το χαρέμι του στο Ερέχθειο. Μετατροπή του χριστιανικού ναού Παναγίας Αθηνιώτισσας σε τζαμί με μιναρέ στη θέση του καμπαναριού. Κεραυνός κτυπά και ανατινάζει αποθήκη πυρίτιδας Τούρκων στα Προπύλαια (1656). Ο Παρθενώνας διασώζεται ολόκληρος, μέχρι που καταστρέφεται ύστερα από βομβαρδισμό των Βενετών υπό τον Μοροζίνι (1687). Οι Βενετοί καταλαμβάνουν την Αθήνα για 5 μήνες και λεηλατούν τον Παρθενώνα. Μικρό τζαμί κτίζεται στον Παρθενώνα (1700). Ο Τόμας Μπρους, κόμης του Έλγιν, απέσπασε άδεια Τούρκου καϊμακάμη και κατέβασε μεγάλο μέρος του γλυπτού διακόσμου του Παρθενώνα (1799-1803). Πριόνισε την πρόσοψη μεγάλου μέρους της ζωφόρου, απέσπασε μια Καρυάτιδα, γλυπτά από τα αετώματα και μετόπες. Τα μετέφερε με το πλοίο «Μέντωρ», που ναυάγησε στα Κύθηρα (τα τελευταία χρόνια γίνονται υποβρύχιες ανασκαφές στο ναυάγιο), εν συνεχεία ανέσυρε τα κιβώτια με τα γλυπτά του Παρθενώνα και τα έστειλε

στην Αγγλία, για να στολίσει την έπαυλη του στη Σκωτία. Λόγω χρεών προς το αγγλικό κράτος, τα πούλησε στο Βρετανικό Μουσείο (1825), όπου και βρίσκονται μέχρι σήμερα, αφού υπέστησαν «βαθύ καθαρισμό». Το ελληνικό κράτος ζητά επιμόνως από το Βρετανικό Μουσείο την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα στην Ελλάδα. Η Αθήνα έγινε πρωτεύουσα του νέου ελληνικού κράτους (1834) και επί Όθωνα ξεκίνησαν οι πρώτες αναστηλωτικές εργασίες στην Ακρόπολη. Ακολούθησαν πολλές αναστηλωτικές επεμβάσεις, με κυριότερη αυτή του Μπαλάνου (1933). Δυστυχώς τότε είχαν αναστηλωθεί οι κίονες με λάθος τρόπο, χρησιμοποιήθηκε σίδηρος ως συνδετικό υλικό, ακόμη και οπλισμένο σκυρόδεμα (τσιμέντο).

Η διεπιστημονική επιτροπή ειδικών υψηλού κύρους «Επιτροπή Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως» (Ε.Σ.Μ.Α.), συστήθηκε το 1975 και η «Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακροπόλεως (Υ.Σ.Μ.Α.), ξεκίνησε αμέσως το αναστηλωτικό της έργο, το οποίο συνεχίζεται αδιάλειπτα έως σήμερα. Στόχος είναι η συντήρηση των μνημείων της Ακροπόλεως, με τη στερέωση, απομάκρυνση φθοροποιών στοιχείων και αποκατάσταση. Καταγράφεται η αρχική κατάσταση, περισυλλέγονται καταγράφονται τα θραύσματα, γίνεται στερέωση επιφανειών που υπέστησαν περικρυσταλλική διάβρωση ή αποσάθρωση, αφαίρεση παλιών κονιαμάτων, παλαιών διαβρωμένων σιδερένιων ή ορειχάλκινων καρφίδων (και αντικατάσταση τους με συνδέσμους – καρφίδες τιτανίου), απομάκρυνση κηλίδων σκουριάς με θειογλυκολικό οξύ, καθαρισμός ρωγμών, αποκόλληση – επανασυγκόλληση θραυσμάτων, σφράγιση αρμών. Η προστασία των μαρμάρων από την ατμοσφαιρική ρύπανση – γυψοποίηση, την υπεριώδη ακτινοβολία και τη γήρανση επιτυγχάνεται με την εφαρμογή οξειδίου του αλουμινίου με φορέα μεθακρυλικό αιθύλιο σε τολουόλιο 10% (προέκυψε από μακροχρόνια έρευνα του καθηγητή Θ. Σκουλικίδη, στο Εργαστήριο Επιστήμης και Τεχνικής των Υλικών). Για την άμβλυνση της χρωματικής αντίθεσης του νέου μαρμάρου των συμπληρωμάτων, σε σχέση με το αρχαίο μάρμαρο των αρχιτεκτονικών μελών, εφαρμόζεται η τεχνητή πατίνα (οξείδιο του σιδήρου-ανόργανες χρωστικές με φορέα μεθακρυλικού αιθυλίου σε τολουόλιο 10%). Με ένα αρθρωτό όργανο (παντογράφος) που μοιάζει με διαβήτη, καταγράφεται το σχήμα του ελλείποντος θραύσματος αρχαίου μαρμάρου σε γύψο και αντιγράφεται σε νέο πεντελικό μάρμαρο. Οι κίονες του Παρθενώνα αποδομήθηκαν και επανατοποθετήθηκαν οι σπόνδυλοι στη σωστή θέση του αρμόδιου κίονα. Τα γλυπτά του Παρθενώνα έχουν μεταφερθεί στο Νέο Μουσείο Ακροπόλεως και στη θέση τους πάνω στο ναό έχουν τοποθετηθεί ακριβή αντίγραφα.

Μια επίσκεψη – ξενάγηση που είχα παρακολουθήσει στο απέραντο

εργοτάξιο της Ακρόπολης το 2003, παραμονές των Ολυμπιακών Αγώνων, με είχε συνεπάρει. Θαύμασα τη μεθοδικότητα, τον ενθουσιασμό, την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα των συνεργείων της Υ.Σ.Μ.Α. Μας είχαν επιτρέψει να περπατήσουμε στον σηκό (εσωτερικό) του Παρθενώνα. Εκεί στη νοτιοδυτική γωνία υπάρχει ο κοχλίας, η περιστρεφόμενη κλίμακα από καστανέρυθρη πέτρα, που χρησιμοποιούταν για την άνοδο στο καμπαναριό αρχικά και στον μιναρέ αργότερα. Ανέβηκα τα σκαλιά και βρέθηκα στο ύψος των αετωμάτων, συγκλονισμένος από την εμπειρία. Στα σκαλοπάτια ήταν ακουμπισμένες μπάλες κανονιών από την Επανάσταση του 1821. Ο Οδυσσέας Ανδρούτσος και τα παλληκάρια του πολιορκούσαν την Ακρόπολη για 1 χρόνο και κατάφεραν να την καταλάβουν την 10^η Ιουνίου 1822. Η Αθήνα έμεινε ελεύθερη μέχρι το 1827, οπότε ανακατελήφθη από τον Κιουταχή (την πολιορκούσε από το 1826, μετά την πτώση του Μεσολογγίου). Η τουρκική φρουρά απεχώρησε το 1833 από την Ακρόπολη, με την έλευση του Όθωνα. Στην ανατολική πλευρά του Παρθενώνα (επιστύλιο) υπάρχουν ακόμα οι τρύπες, κάτω από τις μετόπες – τρίγλυφα, όπου βρίσκονταν κρεμασμένες οι χρυσές περσικές ασπίδες, λάφυρα που αφιέρωσε στον Παρθενώνα ο Μέγας Αλέξανδρος, μετά τη μάχη στον Γρανικό ποταμό της Μ. Ασίας (334 π.Χ.). Στο πλάι του Παρθενώνα στέκονταν τα πριονισμένα ακρωτηριασμένα από τον Έλγιν μάρμαρα της ζωφόρου, με έντονες τις αυλακώσεις από τα πριόνια. Σήμερα φιλοξενούνται στο Νέο Μουσείο Ακροπόλεως για να θυμίζουν σε όλους το ανοσιούργημα του «φιλάρχαιου» Έλγιν. Ύστερα από τόσα χρόνια εργασιών αντικρίζουμε με χαρά τον ναό της Αθηνάς Νίκης με τμήμα του αετώματος και τα Προπύλαια με την υπέροχη φατνωματική οροφή τους συμπληρωμένη.

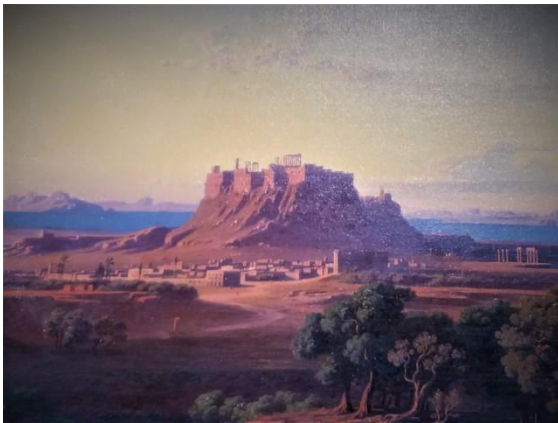
Ο Ιερός Βράχος της Ακρόπολης είναι ένας μοναδικός τόπος Τέχνης, Ιστορίας και Μνήμης, Μνημείο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομίας.

Βιβλιογραφία

- Τσάκος Κωνσταντίνος, *Η Ακρόπολη και το Νέο Μουσείο της, Ιστορικός και Αρχαιολογικός Οδηγός, Εκδόσεις Έσπερος, Αθήνα 2014*
- Παπαθανασοπούλου Γ., *Ακρόπολη, τα Μνημεία και το Μουσείο, Εκδόσεις Κρήνη, Αθήνα 1979*
- Χατζηασλάνη Κορνηλία, *Πάμε στην Ακρόπολη, Υ.Π.Π.Ο., Υ.Σ.Μ.Α., Α΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Τομέας ενημέρωσης και εκπαίδευσης*
- [www.ysma.gr/συντήρηση/τεχνικές συντήρησης](http://www.ysma.gr/συντήρηση/τεχνικές_συντήρησης)

- www.Ancient.Athens.3d.com, Η Ακρόπολη των Αθηνών, 3500 π.Χ. – 2010 μ.Χ.
- www.el.wikipedia.org/wiki/Παρθενώνας
- www.onassis.org/el/news/acropolis-whole-new-light, Η Ακρόπολη με νέο φως
- www.lifo.gr/now/athens/neo-fos-tis-acropolis, Το νέο φως της Ακρόπολης/LIFO, 8 Οκτ 2020/Διακοσάββας Αλέξανδρος
- www.kathimerini.gr>society>acropoli-neos-fotismos-Ακρόπολη Νέος Φωτισμός, πολλές συζητήσεις, 1 Οκτ 2020, Ιωαννίδης Σάκης, Επτακοίλη Γιούλη
- Η Ελληνική Τέχνη στα Μουσεία του κόσμου, Βιβλιοθήκη Τέχνης, Η Καθημερινή, 1. Βρετανικό Μουσείο, Λονδίνο, Εκδόσεις EXPLORER, Αθήνα 2010

Διάφορες φωτογραφίες αποκατάστασης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ

Περίοδος : 01/01/21 έως 31/03/21

Γεώργιος Μπελτσεμίδης	80 €	Στη Μνήμη των Γονέων του
Παύλος και Νόρα Μόρκου	50 €	Στη Μνήμη Μητέρας των Κλάρας το γένος Μαντζολίνου.
Ανώνυμα	250 €	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
Νεώριο Σύρου/Onex	2.000 €	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
Μαρία Βενιέρη	100 €	Στη μνήμη των Γονέων της Κυρίλλου και Ελάνης Βανιέρη
Μέλαθρον ΙΚΕ-Γιώργος Γαβώτης	300 €	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
Ανώνυμα	150 €	Στη μνήμη Θέμιδος Γεωργούλη
Οικογένεια Κανελοπούλου	100 €	Στη μνήμη Θέμιδος Γεωργούλη
Ίρις Ξαναλάτου	160 €	Για τους σκοπούς το Συνδέσμου

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να πληρώσετε τη συνδρομή σας ή κάποια δωρεά,
ο λογαριασμός IBAN του Συνδέσμου στην Alpha Bank είναι:
GR79 0140 2380 2380 0200 1000 044

ΠΕΝΘΗ

Απεβίωσε στην Αθήνα όπου διέμενε και ετάφη ο φίλτατος Συμπατριώτης και μέλος μας Αλέξανδρος Κωνσταντινόπουλος.

Απεβίωσε στην Αθήνα και ετάφη ο αείμνηστος Συμπατριώτης Γεράσιμος Βραχωρίτης, από τα παλαιότερα μέλη μας, εμπνευστής και του «Ενημερωτικού Πληροφοριακού Δελτίου»

Απεβίωσε και ετάφη στην Αθήνα όπου διέμενε ο Συμπατριώτης και μέλος μας, Ιατρός Ιάκωβος Γρίσπος.

Θερμώς Συλλυπούμεθα τους οικείους των.

Γεράσιμος Βραχωρίτης

Ο Γεράσιμος ήταν από τα παλαιότερα μέλη του Συνδέσμου και επί σειρά ετών μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, Αντιπρόεδρος και Ταμίας. Πάντοτε άοκνος και με αγάπη για τον Σύνδεσμο.

Τον Μάιο του 1996, επί προεδρίας του αείμνηστου Κώστα Ν. Καμπάνη, ο αλησμόνητος Γεράσιμος Βραχωρίτης, εμπνεύστηκε και υλοποίησε την έκδοση του «Ενημερωτικού Πληροφοριακού Δελτίου» ..το εφημεριδάκι όπως το αποκαλούσαμε όλοι.

Από τότε, και επί σειρά ετών, με πολύ κόπο και αμέριστο ενδιαφέρον ο αείμνηστος Γεράσιμος πρωτοστάτησε στην έκδοση του με τις διάφορες μορφές που πήρε.

Έγγραφε το κύριο άρθρο ανελλιπώς, φροντίζοντας πάντα και για την αποστολή του εντύπου σε όλα Μέλη.

Τα τελευταία χρόνια λόγω ασθένειας είχε αποστασιοποιηθεί από την ενεργό δράση του, αλλά πάντοτε ενδιαφερόταν και ρωτούσε για το Σύνδεσμο.

Δυστυχώς πρόσφατα έφυγε από κοντά μας.
Ας είναι Αιωνία η Μνήμη του!

Το πρώτο Δελτίο τον Μάιο του 1966

Τα Δελτία όλα υπάρχουν αρχειοθετημένα στον Ιστοχώρο μας (synd.gr) στην επιλογή «Ο Σύνδεσμος μας» -----> «Αρχείο Δελτίων

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

Θα πω τραγούδι της καρδιάς για κείνους που `ναι μόνοι,
που νιώθουν τις ελπίδες τους τις νύχτες να γερνάν
και για τους άλλους, που η ζωή τη νιότη τους βαλτώνει,
αυτούς, που γονατίζουνε κι εκείνους, που πονάν.

Απ' την πλατεία ακούγονται τραγούδια κι ομιλίες,
όμως, μόλις ανάβουνε τα φώτα της αυγής,
τριγύρω όλα χάνονται σαν τις ρηχές φιλίες,
μιας μίζερης, τυραννικής, εφήμερης ζωής.

Σε υγρό χαρτόνι ο άστεγος ριγά στο κρύο αγιάζι,
καθημαγμένος άγιος του ταπεινού λαού,
στο ίδιο πάντα όνειρο σταυρώνεται κι αγιάζει
μεσ' στη ζεστή την αγκαλιά ενός θνητού θεού.

Και συ, όταν αργόπινες στα καπηλειά τα βράδια,
ακούγοντας τριγύρω σου να πέφτουν μπαλοθιές,
των δυο χεριών σου τις πληγές, ίδιες Χριστού σημάδια,
ως άλικά τριαντάφυλλα έκρυβες στις γροθιές.

Στην κάθεμιά σου προσευχή υπόταζες τον ήχο
στο φτωχικό γιατάκι σου και ξέφευγε ο νους,
απέριπτος ο λόγος σου σαν σύνθημα σε τοίχο
αρμένιζε σ' ακύμαντους, γκρίζους ωκεανούς.

Κύλησε όλη σου η ζωή φραγγέλιο και τουφέκι,
φυγή, οδύνη, σιωπή και δάκρυ αρμυρό,
ώσπου ο καιρός σ' οδήγησε τρεις ουρανούς παρέκει,
να δεις πώς ζωγραφίζεται ... μια τρύπα στο νερό!

Τ Ο Τ Ε

Από τον Δημήτρη Βόϊκο

Ήτανε χρόνια αξέχαστα, χρόνια που έχουν σβήσει,
οι αναμνήσεις μοναχά δεν ξαναφέρνουν πίσω.
Τότε, που του λοστρόμου μας ζητούσα να μ' αφήσει,
να τ' ανεβώ το άλμπουρο και να το μπογιατίσω.

Τότε, που ήταν δύσκολο να πιάσεις το τιμόνι
και δεν υπήρχαν της ζωής οι σημερινές ανέσεις.
Το πλήρωμα, που ήξερε το πλοίο ν' αρματώνει
και η συντροφικότητα ήταν γερή στις σχέσεις.

Τότε που τρώγαμε ψωμί φρέσκο, μόνο στα πόρτα
και τη γαλέτα είχαμε μερόνυχτα βρεγμένη.
Με σφήνες και με μουσαμά φόρτσα τη μπουκαπόρτα
κι η καραντίνα ήτανε πολύ συνηθισμένη.

Τη ναυτοσύνη είχαμε τότε, μες το πετσί μας!
Αυτά μου έλεγε που λες, κάποιος παλιός λοστρόμος
σ' ένα του μόλου καφενέ, κει πέρα στο νησί μας...
απομεινάρι της ζωής, που αγαπά ο χρόνος.

Πόθεν το τέλειον

Από το Νίκο Σαλίβερο (Σάλος)

Είθισται στις πράξεις ,να λέμε κάτι «τέλειον»
είτε δίνουν ακέραιο είτε τελεύουν σ' αθλιον.
Η λέξης ετυμολογικά από το «τέλος» βγαίνει
που πίσω του ταξίδι στο άγνωστο πηγαίνει.

Στο βάθος όμως της ψυχής υπάρχει η αλήθεια,
κι' οι αισθήσεις ένα κλουβί, σ' επίτηκτη συνήθεια.
Κι' αν σ' όλους είναι γνωστό το «τέλος» τι σημαίνει
κανείς δεν τ' αποδέχεται, γιατί η ζωή γλυκαίνει.

Αφ' ότου ο νους τ' ανθρώπου την κρίση κάνει κτήμα
τρέχει και σπουδάζει, το μέλλον να προφτάσει.
Της επιστήμης τους καρπούς ολίγοι κάνουν κτήμα
και ρίχνουν τη κακομοιριά της ήρας το βουστάσι

Ζει το παρόν, που γίνεται του χθες σπασμένη σκέψη
και παραβλέπει τ' αύριο, του χθές που είναι φάση.
Στη φύση του μαχητικά αρνείται, να επιστρέψει,
και στην ρευστή ευδαιμονία μόνιμη κάνει στάση

Ψάχνει και γαλαξία ,καταφύγιο,ζωή να συνεχίσει,
γιατί γνωρίζει ο Ηλιος, τη γή μελλοντικά θα κάψει.
Ομως ξεχνάει ότι, η Τύχη-Αθηνά, είναι που δίνει λύση,
Δευκαλίωνες θα σώσει και τους λοιπούς θα θάψει.

Όμως φύση και θάνατος είν' τ' απολύτως τέλεια.
μα έχουνε γενετικώς χρόνου διαφορά.
Ο θάνατος σβήνει τη ζωή δίχως επαναφορά
κι' η φύση μεταλλάσσεται μέχρι κόσμου την συντέλεια.

Θαρρώ τα 'ανθρώπου η ζωή, του νου είναι ψευδαίσθηση
και τρέφεται με γρίφους παραμυθιών ευρέως.
Τον σύμπαν του ανήκει από αισθημάτων μέθυση
και λησμονεί στο παρελθόν δεν ήταν αναγκαίος.

Κι' αν θεωρείται ο άνθρωπος
Το τέλειον της φύσης τη μετάλλαξη
την ξεπερνά ο θάνατος ,
ίδια αφού θάχει μοίρα, στη κατάληξη.

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

